

LUNDS
UNIVERSITET

Lobbying i EU: frågan om socker och dess reglering

En analys av hur de stora livsmedelsföretagen influerar beslutsfattandet och förhindrar reglering av socker genom lobbyverksamhet i EU

Kandidatuppsats: Europastudier med humanistisk profil

Lunds universitet: VT 2017

Författare: Lina Kindstrand Bolger

Handledare: Anamaria Dutceac Segesten

Abstract

This is a Bachelor thesis on the subject of the food industry's influence over the EU institutions. The purpose of the thesis is to find out how the great food companies affect the EU legislation on sugar regulation through lobbying. The thesis describes how the EU food- and health policies are shaped and how the lobbying works. The methodology used for the thesis is a qualitative content analysis and the theory is lobbyism. The aim of the analysis is to find words, expressions and utterances that indicate the food industry's conflict of interests.

The documents treated in the thesis are the EUs "Roadmap for Action on Food Product Improvement", "Annex II: Added sugars" and the two final documents are protocols from two meetings held with the EU platform for action on diet, physical activity and health in 2016.

The policies shaped within the EU are influenced by different interests. The presence of the food industry when issues are discussed and decisions are made affects the legislation. The legislation will have an actual effect on people's lives. Consequently there is an ethical dimension to the fact that legislation concerning health is influenced by business interests. Is it ethically defensible for the food industry to fight legislation that could improve people's health and well-being? It is interesting to investigate how the interest groups influence the policy makers in order to obtain legislation that does not conflict with business interests. Within this context it is of great importance and relevance to study the effects of lobbyism on the decision-making in the EU, because this will have an effect on the people in the union.

Keywords

Lobbying/Lobbyism, the European Union, Sugar Regulation, Public Health, Qualitative Content Analysis

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning	2
1.2 Avgränsning	3
1.3 Disposition	3
1.4 Tidigare forskning	3
2. Teori	4
3. Bakgrundsteckning	7
3.1 EU:s livsmedelspolitik	7
3.2 Lobbyverksamhet i EU	9
3.3 EU:s folkhälsopolitik	11
3.4 Lista över de mest influensrika lobbygrupperna associerade till lobbying för socker och sockersötade produkter	15
4. Metod och material	18
4.1 Material	19
5. Analys	20
5.1 EU Roadmap for Action on Food Product Improvement	20
5.2 Annex II: Added Sugars	25
5.3 Plenarsammanträden för EU:s plattform för kost, fysisk aktivitet och hälsa	30
6. Diskussion	34
7. Slutsats	36
8. Vidare forskning	37
Referenslista	38

1. Inledning

Övervikt (BMI >25) och fetma (BMI >30) är ett av dagens största folkhälsoproblem. Sedan 1980-talet har förekomsten av fetma fördubblats globalt¹ och tredubblats i Världshälsoorganisationens (WHO) Europaregion. Idag är över hälften av Europaregionens befolkning överviktig och den siffran fortsätter i alarmerande takt att öka, framförallt bland barn.² En av tre 11-åringar är överviktig eller fet.³

Av WHO:s sex regioner är Europaregionen den som är hårdast drabbad av så kallade 'noncommunicable diseases' (NCDs), det vill säga icke smittsamma sjukdomar. De fyra största kategorierna av NCDs är hjärtkärlsjukdomar, cancer, diabetes och kroniska lungsjukdomar. Dessa står tillsammans för 77% av sjukdomsfallen och 86% av fallen av för tidig död i regionen.⁴ Förutom det faktum att övervikt leder till olika fysiska funktionshinder och psykiska problem, ökar övervikt även risken för att drabbas av flera olika NCDs. Övervikt får även ekonomiska konsekvenser då det bär ansvar för 2-8% av sjukvårdskostnaderna. Övervikt bär även ansvar för 10-13% av dödsfallen i Europaregionen.⁵

Den 5-6 maj 2015 ledde WHO ett sammanträde av världsledande experter på skattepolicy i Genève. En av deras slutsatser var att en skatt på sockersötad dryck skulle resultera i en reducerad konsumtion, framförallt om cirkapriset ökade med 20% eller mer. Det finns även tillräckligt med bevis för att kunna konkludera att subventioner på färsk frukt och grönsaker, som reducerar priset med 10-30%, skulle vara effektiva för att öka konsumtionen av frukt och grönsaker. Genom att kombinera skatter på särskilda onyttiga livsmedel med subventioner på frukt och grönt skulle relevanta hälsoeffekter kunna uppnås, bland annat med effekter på kroppsvikt. Låginkomsttagare är extra priskänsliga och skulle därmed bli de största förmånstagarna när det kommer till hälsa om sådana prisförändringar skulle ske.⁶

Samtidigt som överkonsumtionen av processade livsmedel, livsmedel med hög andel socker och sockersötade drycker ökar, motsätter sig livsmedelsindustrin reglering på grund av den höga lönsamheten av dessa livsmedel. Trots att fler och fler vetenskapliga studier pekar mot

¹ World Health Organization (WHO), Obesity and overweight <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs311/en/> hämtad 8/4-17

² WHO Europe, Obesity <http://www.euro.who.int/en/health-topics/noncommunicable-diseases/obesity/obesity> hämtad 8/4-17

³ WHO Europe, Obesity: Data and statistics, <http://www.euro.who.int/en/health-topics/noncommunicable-diseases/obesity/data-and-statistics> hämtad 8/4-17

⁴ WHO Regional Office for Europe, European Food and Nutrition Action Plan 2015-2020, (Copenhagen, Denmark, 15-18 september 2014), 1 http://www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0008/253727/64wd14e_FoodNutAP_140426.pdf hämtad 8/4-17

⁵ WHO Europe, Obesity

⁶ World Health Organization, Fiscal Policies for Diet and Prevention of Noncommunicable Diseases (Technical Meeting Report, 5-6 May 2015, Geneva, Switzerland), 9 <http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/250131/1/9789241511247-eng.pdf?ua=1> hämtad 6/4-17

att det finns en korrelation mellan överdriven sockerkonsumtion och övervikt, hjärtkärlsjukdomar och typ-2 diabetes, har livsmedelsindustrin det senaste årtiondet effektivt sett till att stoppa lagstiftning gällande folkhälsa. Olika hälsorelaterade policys som skulle kunna hjälpa konsumenter att välja hälsosammare livsmedel, till exempel minskning av mängden socker i livsmedel, sockerskatter och etiketter som tydligt visar mängden socker i ett livsmedel, har stoppats på grund av inflytandet som de stora livsmedelsföretagen har på beslutsfattandet i EU.⁷

Trots industrilobbyisternas retorik om hur man måste ta itu med den växande hälsorelaterade problematiken, ser de till att effektiv reglering av socker förhindras i EU. Enligt Corporate Europe Observatory är deras strategier för detta: ”att driva på frihandelsavtal och avregleringskampanjer för att underminera befintlig lagstiftning, utöva otillbörligt inflytande över EU:s tillsynsorgan, uppbringa vetenskaplig expertis, kämpa för svaga, frivilliga förslag och system, samt att utmanövrera konsumentgrupper/konsumentorganisationer genom att spendera miljarder på aggressiv lobbyverksamhet”.⁸ Uppskattningsvis spenderar branschorganisationer, företag och lobbygrupper relaterade till sockersötade livsmedel och dryck årligen 21.3 miljoner euro på lobbyverksamhet i EU.⁹

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att redogöra för hur de stora livsmedelsföretagen påverkar EU:s lagstiftning gällande reglering av socker genom lobbyverksamhet. Uppsatsen har ett fokus på aktörer där huvudaktörerna är EU, livsmedelsföretag och lobbygrupper som lobbar för livsmedelsföretag. Genom att studera kommunikationen och relationen mellan dessa huvudaktörer syftar uppsatsen till att finna hur lobbygrupperna influerar beslutsfattarna i EU. Målet är också att inkludera den etiska dimensionen, då dessa aktörers agerande får en effekt på människors liv.

Uppsatsen genomförs genom en kvalitativ innehållsanalys för att finna på vilket sätt livsmedelsföretagen influerar beslutsfattarna. I enighet med syftet har följande frågeställning utformats:

⁷ Katharine Ainger and Kasia Klein, A spoonful of sugar – How the food lobby fights sugar regulation in the EU, Corporate Europe Observatory (CEO), juli 2016, 3 https://corporateeurope.org/sites/default/files/a_spoonful_of_sugar_final.pdf hämtad 6/4-17

⁸ Theresa Crysmann (CEO Media Officer), Food lobby rigs EU sugar laws while obesity and diabetes spiral out of control, 28/7-16, <https://corporateeurope.org/pressreleases/2016/07/food-lobby-rigs-eu-sugar-laws-while-obesity-and-diabetes-spiral-out-control> hämtad 6/4-17

⁹ Ainger och Klein, A spoonful of sugar, 3

- Hur påverkar livsmedelsföretagen EU:s lagstiftning gällande reglering av socker genom lobbyverksamhet?

1.2 Avgränsning

Med hänsyn till begränsat utrymme och tidsram har dessa avgränsningar gjorts:

- Geografisk: Uppsatsen behandlar lobbying enbart inom EU.
- Tidsmässig: Dokument behandlade i analysen sträcker sig mellan 2015-2016.
- Aktörmässig: Fokus ligger på EU, livsmedelsföretag och lobbygrupper.
- Kontextuell: Uppsatsen har begränsningar i omfång och fokus ligger på livsmedelsindustrins påverkan på lagstiftning gällande reglering av socker i EU.

1.3 Disposition

Den här kandidatuppsatsen är uppdelad i åtta huvudkapitel med tillhörande underkapitel. Uppsatsen inleds med sammanfattning/abstract och innehållsförteckning och avslutas med en referenslista. Första kapitlet innehåller inledning, syfte, frågeställning, avgränsning, disposition och tidigare forskning. Det andra kapitlet är teorikapitlet som behandlar EU:s lagstiftningsprocess och lobbyism. Därefter följer tredje kapitlet som är bakgrundsteckningen. Denna tar upp EU:s livsmedelspolitik, lobbying i EU, EU:s folkhälsopolitik samt en lista över de mest influensrika lobbygrupperna associerade till livsmedelsindustrin. Det fjärde kapitlet behandlar metod och material. Detta följs av kapitel fem som är analyskapitlet. Uppsatsen avslutas med en diskussion och en slutsats som följs av idéer för vidare forskning.

1.4 Tidigare forskning

Tidigare forskning specifikt på ämnet livsmedelsindustrins påverkan på lagstiftning gällande reglering av socker i EU är relativt begränsad. Men Corporate Europe Observatorys studie "A spoonful of sugar: How the food lobby fights sugar regulation in the EU" från 2016, skriven av Katharine Ainger and Kasia Klein, granskar just detta fenomen. Denna studie är en viktig referensälla för den här uppsatsen.

2. Teori

Teorin för den här uppsatsen är relaterad till beslutsfattandet i EU, av vilken lobbyverksamhet är en del. EU:s beslutsfattandeprocess initieras med att kommissionen författar och lägger fram förslag. Dessa förslag skickas sedan till Europaparlamentet och Ministerrådet. Europaparlamentets ledamöten diskuterar förslaget, gör eventuella ändringar och beslutar sedan om sin ståndpunkt till förslaget. Denna ståndpunkt skickas vidare till Ministerrådet. Ministerrådet gör eventuella ändringar i förslaget och tar ställning både till förslaget och till Parlamentets ståndpunkt. När ministrarna diskuterar förslaget representerar de sin regerings åsikt i frågan. För att ett beslut om en ny lag ska kunna tas måste Europaparlamentet och Ministerrådet vara överens. Förslaget faller om institutionerna fortfarande är oeniga efter tre behandlingar. Efter att EU har stiftat en lag är det upp till medlemsstaterna att implementera denna.¹⁰

Lagstiftningen som sker i EU påverkas av flera faktorer. En av dessa är lobbying av olika intressegrupper, som är organisationer utanför de formella institutionerna. Deras huvudsyfte är att påverka beslutsfattandet samt agera som en länk mellan statliga aktörer och det övriga samhället, ofta benämnt ”civilsamhället”. I en övergripande definition av vad som betecknar en intressegrupp kan man inkludera:¹¹

- ”Professionella konsultföretag, advokatbyråer, egenföretagande konsulter
- Internlobbyister, handelsförbund, branschorganisationer
- Icke-statliga organisationer
- Tankesmedjor, forsknings- och akademiska institutioner
- Organisationer som representerar kyrkor och religiösa samfund
- Organisationer som representerar lokala och regionala myndigheter och andra offentliga organ”¹²

Ytterligare en viktig detalj är att skilja mellan olika typer av grupper och lobbyister, då lobbyister är den större gruppen räknat till individer som arbetar för olika typer av grupper.¹³ Det finns också olika former intresserepresentationer och flera av dessa samexisterar i EU.

¹⁰ EU-upplysningen, Om EU/Om EU:s lagar och beslut/Så beslutar EU <http://www.eu-upplysningen.se/Om-EU/Om-EUs-lagar-och-beslutsfattande/Sa-beslutar-EU/> hämtad 22/5-17

¹¹ Bache et. al., Politics in the European Union, fjärde upplagan (Oxford: Oxford University Press, 2015), 308-309

¹² Bache et. al., Politics, 311

¹³ Bache et. al., Politics, 308

- ”Full institutionalisering av representation genom Europeiska Ekonomiska och Sociala Kommittén (EESC)
- Den halv-institutionaliserade ”sociala dialogen”
- Ett pluralistiskt system baserat på konkurrenskraftig lobbying
- Informellt institutionaliserade politiska nätverk
- Juridisk representation”¹⁴

EESC härstammar från de korporativa institutionerna som uppstod under mellankrigstiden i Tyskland och Frankrike. EESC visade sig inte särskilt effektiv och på 1970-talet testade man nya strukturer av institutionaliserade relationer mellan regering, företag och fackföreningar i ett antal medlemsländer. När man sedan försökte överföra dessa strukturer till EU-nivå innefattades inte EESC. Ministrarna för sociala frågor och ekonomiska och finansiella frågor anordnade konferenser där man förde samman europeiska företag och fackförbund, ett arrangemang som kallas neo-korporativism. Företagsgrupperna var dock motvilliga och 1978 lämnade the European Trade Union Confederation (ETUC) processen.¹⁵

1985 blev Jacques Delors EU-kommissionens ordförande och ett närmande ETUC och Union of Industries in the European Community (UNICE) gjordes för att öppna en ”social dialog”.¹⁶ Den sociala dialogen är ett system för förhandlingar och konsultation mellan olika aktörer från arbetsmarknaden och EU-institutioner. Den är ett viktigt medel för fack och arbetsgivare för att kunna påverka beslutsfattandet i EU.¹⁷

En pluralistisk syn på lobbying menar att lobbygrupper manövrerar i en mer konkurrenskraftig politisk process. Pluralism kännetecknas av att stora firmor framträder starkast, vilket ger dem en fördel för att kunna bli medlemmar i politiska nätverk. Teoretiskt skulle det pluralistiska systemet kunna vara ett tillfälligt steg i intesserepresentationens utveckling. När EU-systemet väl etablerar sig skulle det kunna utvecklas till informell institutionalisering grundat på politiska nätverk.¹⁸ Förhållandet mellan EU och organiserade intressen vacklar mellan pluralism och informell institutionalisering. Kommissionen

¹⁴ Bache et. al., Politics, 312

¹⁵ Bache et. al., Politics, 313-314

¹⁶ Bache et. al., Politics, 314

¹⁷ Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sociala dialogen, <https://www.tco.se/var-politik/EU/europeiskt-fackligt-samarbete/Sociala-dialogen/> hämtad 18/5-17

¹⁸ Bache et. al., Politics, 314

upprätthåller förhållandet med intressegrupper och har även uppmuntrat till etablering av vissa lobbygrupper.¹⁹

Strategier och taktik för lobbying varierar beroende på vilken beslutsfattare som är måltavla och vilken fråga det handlar om. Det finns dock välbeprövade utövningar som visar att vissa sätt är bättre än andra. Beslutsfattare är nästan konstant under press och man måste därför få beslutsfattaren att känna att det är värt tiden att lyssna på intressegruppen. Därför är det de intressegrupper som närmar sig på ett professionellt sätt, håller sig till frågan, inte slösar tid och som har realistiska förväntningar som lyckas bäst. Tajming är också viktigt. För vissa intressegrupper är det viktigt att närma sig tidigt med tanke på utformandet av beslut. Det är också viktigt att upprätthålla goda förbindelser med beslutsfattarna för att försäkra sig om att flödet av information är tillfredsställande för att problem ska kunna hittas tidigt.²⁰

När man talar om lobbying kan man också tala om etik och moral. Man skiljer emellertid på dessa två begrepp då moral handlar om människors agerande och hur de faktiskt handlar, medan etik är teorin som reflekterar moralen och dess fundament.²¹ Lobbying i en demokrati bygger på att människor har rätt att ta del av- och influera det beslutsfattande som påverkar dem, samt att förespråkande för olika intressen är viktigt för beslutfattandeprocessen. Etiska dilemman kopplade till lobbying uppkommer när lobbyisters och beslutsfattares agerande i beslutfattandeprocessen inte sker på ett rättvist och transparent sätt och inte heller bidrar till allmänhetens bästa, det vill säga det som är bäst för folket som kommer att påverkas av besluten.²²

Lobbyister är i grund och botten förespråkare för det som de företräder. Detta innebär att de representerar en sida av ett ämne eller en fråga. Lobbyister kan göra det som krävs för sin klient så länge som det inte är fullständigt omoraliskt eller olagligt. Statsvetaren och före detta lobbyisten Thomas Reese, S.J., argumenterar att: "[...]the lobbyist often represents powerful interests, while the people have no representative. An ethical approach to lobbying must ensure that someone stands up for the common good. Lawmakers have an obligation to solicit the views of those who are not represented by powerful lobbying groups."²³ Beslutfattare har alltså en skylighet att be om åsikter från de som inte representeras av lobbygrupper och en

¹⁹ Bache et. al., Politics, 315

²⁰ Bache et. al., Politics, 320-321

²¹ Nationalencyklopedin: Etik <http://www.ne.se/ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/etik> hämtad 31/5

²² Judy Nadler och Miriam Schulman (Markkula Center for Applied Ethics, Santa Clara University): Lobbying Ethics, senast ändrad: 23/10-15 <https://www.scu.edu/ethics/focus-areas/government-ethics/resources/what-is-government-ethics/lobbying-ethics/> hämtad: 31/5-17

²³ Ibid.

etisk approach till lobbying måste försäkra att någon står upp för allmänhetens bästa. Det är inom denna kontext som frågor om rättvisa och transparens väcks.²⁴

Bekymmer kring lobbyverksamhetens transparens har väckt frågor kring huruvida man bör reglera och begränsa lobbyisters tillträde till beslutsfattare. Det var mot bakgrund av detta som kommissionen och Europaparlamentet 2011 införde EU:s transparensregister (the Joint Transparency Register). Systemet får fortfarande utstå kritik då det inte är obligatoriskt. Det återstår även en rad av icke-transparenta utövningar och företeelser, till exempel kommissionärer eller kommissionens tjänstemän som börjar arbeta för intressegrupper och mediauppmärksamhet mot vad som uppfattas som olämpligt beteende. Ett exempel på detta är anklagelserna mot den maltesiske kommissionären för hälsa och konsumentskydd, John Dalli, som påstår att han hade varit inblandad i olämpliga lobbyrelationer med tobaksindustrin, något han förnekade när han avgick 2013.²⁵

3. Bakgrundsteckning

Den här delen av uppsatsen syftar till att ge läsaren en bakgrundsbeskrivning av hur EU:s livsmedels- och folkhälsopolitik ser ut, hur lobbying i EU går till och vilka som är de mest influensrika lobbygrupperna när det gäller att påverka lagstiftning gällande livsmedels- och hälsorelaterade frågor.

3.1 EU:s livsmedelspolitik

Detta underkapitel består av en kortfattad förklaring av hur EU: livsmedelspolitik ser ut och går till. Syftet med att ha med detta underkapitel är att ge en inblick i hur EU:s livsmedelspolitik fungerar eftersom för att kunna förstå hur lobbyverksamhet påverkar lagstiftningen är det nödvändigt att förstå hur livsmedelspolitiken i EU går till.

I slutet av 1990-talet ledde en rad av livsmedelsincidenter till krav på att man behövde etablera generella livsmedelslagar på EU-nivå.²⁶ Mot bakgrund av detta antog kommissionen i

²⁴ Ibid.

²⁵ Bache et. al., Politics, 322

²⁶ Europeiska kommissionen, General Food Law, http://ec.europa.eu/food/safety/general_food_law_en hämtad 11/4-17

januari år 2000 vitboken om livsmedelssäkerhet. Den täcker hela livsmedelskedjan och är ett medel för att säkra livsmedelssäkerheten från producent till konsument, vilket är en prioritet för kommissionen.²⁷

År 2002 antog Europaparlamentet och Europeiska unionens råd förordning (EG) nr 178/2002 som är förordningen om ”allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet”.²⁸ Förordningen upprättar bland annat en oberoende instans som kallas för Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA).²⁹ EFSA ansvarar för att tillhandahålla vetenskapliga råd till kommissionen, parlamentet och medlemsländerna, men de bedriver även vetenskapligt arbete på eget bevåg.³⁰

EU:s gemensamma jordbrukspolitik (The Common Agricultural Policy, CAP) har en stark koppling till livsmedelspolitiken i unionen. CAP, upprättat 1962, är en av EU:s äldsta policys och har sina rötter i 1950-talets Västeuropa.³¹ Efter slutet av andra världskriget uppstod det ett stort underskott på mat och regeringarna i den ursprungliga Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG) kom överens om att det var essentiellt att kunna garantera livsmedelsförsörjningen till rimliga priser. För att uppnå detta var det nödvändigt att kunna tillhandahålla en rimlig lön till jordbrukarna, samtidigt som man bidrog till att hjälpa dem att öka sin produktivitet.³²

Världens totala sockerproduktion består till 20% av sockerbetor och 80% av sockerrör (rörsocker). EU är världens största producent av sockerbetor och står för 50% av den totala produktionen. EU är även den största importören av sockerrör och innehar en omfattande och viktig raffineringsindustri. EU:s sockerpolicy genomgick 2006 en omfattande reform som innebar en förenkling av policyn genom att integrera den i Gemensamma marknadenorganisationer (Single Common Market Organisation, CMO),³³ vilket är en ”samlad marknadsordning för jordbruksprodukter”.³⁴ EU:s sockerpolicy består av tre större

²⁷ EU-kommissionen Press Release Database, Kommissionen antar en Vitbok om Livsmedelssäkerhet och lägger fram ett handlingsprogram för lagstiftning om livsmedel "Från Producent till Konsument", Bryssel, 12 januari 2000, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-00-20_sv.htm hämtad 11/4-17

²⁸ Europeiska gemenskapernas officiella tidning, EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 178/2002, Bryssel, 28 januari 2002, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002R0178&from=EN> hämtad 12/4-17

²⁹ Kommissionen, General Food Law

³⁰ European Food Safety Authority (EFSA), How we work, <http://www.efsa.europa.eu/en/about/howwework> hämtad 12/4-17

³¹ Kommissionen, The history of the common agricultural policy, https://ec.europa.eu/agriculture/cap-overview/history_sv hämtad 12/4-17

³² Ian Bache et. al., Politics, s. 351

³³ Kommissionen, Agriculture and rural development: Sugar, https://ec.europa.eu/agriculture/sugar_sv hämtad 13/4-17

³⁴ Europeiska unionens officiella tidning, EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) nr 1308/2013, Bryssel, 17 december 2013, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1308&from=en> hämtad 13/4-17

huvudområden: hantering av produktionskvoter, ett referenspris och ett garanterat minimumpris för odlingsproducenter samt handelsåtgärder.³⁵

Vår hälsa påverkas otvetydigt av våra val av kost, samtidigt påverkas våra val av politiken. I över 40 år har CAP subventionerat produktionen av mejerier, rött kött och socker. Samtidigt är priset för frukt och grönsaker betydligt högre. Folks val av kost beror på ett flertal faktorer, men pris och tillgänglighet är två betydande incitament. Livsmedel bestående av hög andel mättat fett och socker tenderar att vara billigare, dessa livsmedel är samtidigt väldigt lättillgängliga. Det relativt billiga priset och tillgängligheten på dessa livsmedel påverkar framförallt kosthållningen hos låginkomstgrupper. Samtidigt leder det relativt höga priset på frukt och grönsaker till att låginkomstgrupper tenderar att äta mindre av dessa livsmedel.³⁶

Kosten är en fundamental del för god folkhälsa. Hur vi äter som barn kan till stor del påverka vår hälsa som vuxna, därför är det viktigt att det finns ett stort utbud av lättillgängliga livsmedel av god kvalitet till överkomliga priser. Det är helt essentiellt för att uppnå en god folkhälsa på lång sikt. Förutom ekonomiska faktorer påverkas våra val av kost även av sociala och kulturella aspekter. När stora livsmedelskedjor har spridit sig över Europa har olika regioners historiska kosthållning förändrats och skillnaderna har suddats ut, vi äter numera i princip samma livsmedel överallt. De viktigaste faktorerna för hur vi väljer att äta är inte längre socialt eller kulturellt betingade, utan påverkas framförallt av priset och tillgängligheten.³⁷

3.2 Lobbyverksamhet i EU

Intressegruppernas aktivitet i EU har ökat markant sedan mitten av 1980-talet då programmet för inre marknad satte igång. Det är svårt att få fram exakt statistik över intressegruppernas nuvarande aktivitet och exakt hur många intressegrupper och lobbyister det finns i EU har varit en komplex fråga att besvara. I mitten av 1990-talet föreslog kommissionen att det fanns runt 3000 intressegrupper som var aktiva i Bryssel och cirka 10 000 involverade lobbyister. Senare har det framkommit ett flertal andra siffror, bland annat föreslog Corporate Europe

³⁵ Kommissionen, Sugar

³⁶ Dr Christopher Birt, A CAP on Health? The impact of the EU Agricultural Policy on public health, Faculty of Public Health, London, 2007, 5 http://www.fph.org.uk/uploads/r_CAP.pdf hämtad 14/4-17

³⁷ Ibid.

Observatory att antalet lobbyister verksamma i Bryssel ligger mellan 15 000 och 30 000 individer.³⁸

År 2011 införde kommissionen och Europaparlamentet EU:s transparensregister (the Joint Transparency Register). En av bristerna med systemet är att det inte är obligatoriskt för lobbygrupper att registrera sig i transparensregistret, därför finns det många fler lobbygrupper än vad registret visar. I kommissionens vitbok "Styrelseformerna i EU" från 2001 åtog sig kommissionen att försöka försäkra att den politiska processen inte var påverkad eller partisk mot särskilda intressen.³⁹

EU-institutionernas växande makt är en viktig faktor för lobbyverksamhetens ökade aktivitet i EU. EU förser intressegrupper med enkelt tillträde och det finns flera fördelar för beslutsfattare att ha goda relationer med lobbygrupper. Det är svårt få till verksamma policys utan den särskilda kompetens som en intressegrupp besitter om ämnet. Deras samarbete i samband med tillämpningen av policys är viktig för att implementeringen ska bli lyckad.⁴⁰

Hur mycket tillgång en intressegrupp får till en EU-institution beror på vilken sorts information intressegruppen kan erbjuda och hur väl denna information kan effektivisera institutionens funktion i beslutsfattandeprocessen. Kommissionen är en viktig måltavla för lobbygrupper då den sätter agendan, alla förslag måste gå genom den, förslagets detaljer bestäms i kommissionen och den är receptiv för intressegrupper. Om en lobbygrupp vill att specifika frågor tas upp på agendan, eller förhindra att något tas upp på agendan, är det viktigt att påverka kommissionen. Europeiska rådets auktoritet gör den till en viktig måltavla. Det är dock svårare för intressegrupper att lobba i Europeiska rådet eller i Ministerrådet eftersom dessa möts bakom stängda dörrar och intressegrupper har generellt sett inte tillträde. Eftersom dessa institutioner har stöd från nationella administrationer har de inte lika stort behov av information från intressegrupper och är därför inte lika receptiva för lobbying. Den lobbying som sker i Rådet sker mer indirekt än direkt. Parlamentet drar också till sig intressegrupper, trots att det har mindre inflytande över lagstiftningsprocessen. Detta beror på dess rådgivande roll, vilket betraktas som en indirekt väg till att influera de andra institutionerna.⁴¹

³⁸ Bache et. al., Politics, 308-309

³⁹ Bache et. al., Politics, 309

⁴⁰ Bache et. al., Politics, 310

⁴¹ Bache et. al., Politics, 316-319

3.3 EU:s folkhälsopolitik

Ett av EU:s policyområden är ”folkhälsa”. Folkhälsopolicyn består av flera områden, ett av dessa är till exempel övervakning av smittsamma sjukdomar. Folkhälsopolicyn omfattar även en garanti för att medlemsstaters medborgare får sjukvård medan de residerar i en annan medlemsstat. En omfattande del av folkhälsopolicyn handlar om livsmedelssäkerhet, där ett speciellt fokus läggs på när livsmedel korsar landsgränser, vilket sker i Europas inre marknad.⁴²

Generaldirektoratet för hälsa och livsmedelssäkerhet (DG Sante) har som mål att göra Europa till en ”hälsosammare och säkrare plats, där medborgare kan vara säkra på att deras intressen skyddas”.⁴³ Dess huvudsyften är att skydda och förbättra folkhälsan, garantera att livsmedlen i Europa är säkra och av god kvalitet, skydda lantbruksdjurens hälsa och välmående samt skydda hälsan hos grödor och skog. DG Santes huvuduppgifter består av att övervaka, lyssna och agera. Det är upp till nationella, regionala och lokala myndigheter att tillämpa och kontrollera att de lagar som EU har antagit gällande livsmedel, livsmedelssäkerhet, konsumenträtt och folkhälsa efterlevs av köpmän, fabriker och livsmedelsproducenter. En av DG Santes huvuduppgifter är följaktligen att övervaka att detta faktiskt sker. DG Sante har även till uppgift att lyssna och konsultera med andra parter och ta hänsyn till relaterade policyområden såsom handel, konkurrenskraft och miljö. Detta för att kunna arbeta så effektivt som möjligt. Till DG Santes huvuduppgifter ingår även att komma med förslag, bidra med stöd till projekt och andra åtgärder. DG Sante fungerar även som ett stöd för regionala och nationella myndigheter.⁴⁴

I maj 2007 upprättade kommissionen en omfattande gemenskapsstrategi för att tackla problematiken med övervikt och fetma. Detta genom att man antog vitboken om ”En EU-strategi för hälsofrågor som rör kost, övervikt och fetma”. Vitbokens fokus ligger på hur man kan verka på lokal, regional, nationell och europeisk nivå för att motverka och minska riskerna som tillkommer en dålig kosthållning och begränsad fysisk aktivitet. Strategin omfattar även en rad av kommissionens policys som syftar till att förbättra kosten och förhindra övervikt och fetma.⁴⁵ I strategin tar man bland annat upp vikten av samarbete och partnerskap för att kunna vidta åtgärder för frågor som rör kost, övervikt och fetma och

⁴² Bache et. al., Politics, 337-338

⁴³ Kommissionen, DG Health and Food Safety, http://ec.europa.eu/dgs/health_food-safety/about_us/who_we_are_en.htm hämtad 14/4-17

⁴⁴ DG Health and Food Safety

⁴⁵ Kommissionen, DG Health and Food Safety: Public Health, http://ec.europa.eu/health/nutrition_physical_activity/policy/strategy_en hämtad 15/4-17

sjukdomar relaterade till detta. DG Sante startade därför ”Den europeiska handlingsplattformen för kost, fysisk aktivitet och hälsa” i mars 2005. Dess syfte är att verka som ett gemensamt forum för olika parter på europeisk nivå, såsom livsmedelsindustrin, forskningsorganisationer, och organisationer som representerar det civila samhället, till exempel NGO:s (Non-Governmental Organisation) som arbetar för konsumentskydd eller folkhälsa. Alla medlemmarna har åtagit sig att verka för att förbättra folkhälsan och vidta åtgärder för att reducera förekomsten av fetma och övervikt.⁴⁶ Sedan starten har plattformens medlemmar inlett över 300 initiativ som syftar till att förbättra livsmedlen och öka fysisk aktivitet i EU. Plattformen fungerar på så vis att medlemmarna själva övervakar utförandet av sina åtaganden och sedan blir deras utvärderingsrapporter granskade av bedömare utifrån.⁴⁷

I Vitboken förklaras också att man har för avsikt att etablera en högnivågrupp för frågor som rör kost och fysisk aktivitet.⁴⁸ Högnivågruppen för kost och fysisk aktivitet sammanträder minst tre gånger per år och består av regeringsrepresentanter från alla 28 medlemsstater samt de två EFTA-länderna Schweiz och Norge.⁴⁹ Dess syfte är att få till ett effektivt erfarenhetsutbyte mellan medlemsregeringarna. Plattformen bidrar till en smidigare kommunikation mellan medlemsregeringarna, vilket förbättrar och förenklar utväxlingen av idéer och metoder som syftar till att främja folkhälsan. Högnivågruppen bidrar även till att ge en överblick över alla politikområden som rör kost och fysisk aktivitet, samt att den verkar för att förbättra förhållandet mellan EU:s plattform för kost, fysisk aktivitet och hälsa och medlemsregeringarna.⁵⁰

Sedan dess etablering har Högnivågruppen för kost och fysisk aktivitet bland annat utarbetat en plan för att tackla den växande utmaningen med övervikt och fetma hos barn. Strategin vid namn ”EU:s handlingsplan om barnfetma 2014–2020” antogs av gruppen 2014 och dess syfte är att hejda den oroväckande utvecklingen av barnfetma.⁵¹ Huvudmålet med strategin är att ”avstanna uppgången av övervikt och fetma hos barn och ungdomar (0-18 år) till år 2020”.⁵²

I handlingsplanen framhävs det att ansvaret för att stifta och tillämpa nationell hälsopolitik uteslutande ligger på medlemsstaterna. Detta grundar sig på att olika länder gynnas bäst av

⁴⁶ Europeiska gemenskapernas kommission, Vitbok om: En EU-strategi för hälsofrågor som rör kost, övervikt och fetma, Bryssel, 30 maj 2007, 4 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0279&from=SV> hämtad 15/4-17

⁴⁷ DG Health, Public Health, Plattform http://ec.europa.eu/health/nutrition_physical_activity/platform_en hämtad 15/4-17

⁴⁸ Vitbok EU-strategi hälsofrågor, 5

⁴⁹ DG Health, Public Health, HLG http://ec.europa.eu/health/nutrition_physical_activity/high_level_group_en Hämtad 15/4-17

⁵⁰ Vitbok EU-strategi hälsofrågor, 5

⁵¹ DG Health, HLG

⁵² EU Action Plan on Childhood Obesity 2014-2020, 24 February 2014 [updated 12 March and 28 July 2014], 8 https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/childhoodobesity_actionplan_2014_2020_en.pdf hämtad 16/4-17

olika typer av åtgärder och att olika länder har olika prioriteringsområden. Hälsopolicy på europeisk nivå är framförallt till för att kunna utbyta idéer och erfarenheter, samt att utveckla gemensamma mål och bidra till samordningen av nationella policys. Kommissionen ska framförallt fortsätta att underlätta internationella samarbeten genom att stödja och samordna arbetet i Högnivågruppen för kost och fysisk aktivitet och EU:s plattform för kost, fysisk aktivitet och hälsa, samt underlätta utbytet av information. För det andra ska kommissionen verka för att befintliga redskap och hjälpmedel används på ett så effektivt sätt som möjligt. Slutligen ska kommissionen arbeta för att integrera hälsa i andra av EU:s policyområden som relaterar exempelvis till utbildning, media, sport och CAP.⁵³

Civilsamhället spelar också en viktig roll för att få ett stopp på den ökande förekomsten av övervikt och fetma hos barn och ungdomar. NGO:s med inriktning på hälsa, sport, utbildning, familj och konsumenter kan bidra genom att utveckla och anordna olika projekt och evenemang samt genom att sprida information. Sektorerna för näringsliv, såsom detaljhandel, catering och agrikultur, är även de viktiga aktörer för att uppnå en bättre folkhälsa. Via plattformen tar medlemmarna fram initiativ som bland annat rör omformulering av livsmedel, marknadsföring och fysisk aktivitet.⁵⁴

2015 sammanställde Högnivågruppen för kost och fysisk aktivitet en ”översikt av nationella initiativ om utvalda näringsämnen”. EU-kommissionen sände ut ett frågeformulär till medlemsstaterna för att ta reda på vilka initiativ och åtgärder som tagits på nationell nivå gällande vissa specifika näringsämnen. Av de 28 medlemsstaterna plus Schweiz och Norge var det 29 som svarade. Dessa svar sammanställdes 2015 och utgör dokumentet ”Översikt av nationella initiativ om utvalda näringsämnen”. Dokumentets syfte är att ge en överblick över medlemsstaternas initiativ gällande specifika näringsämnen såsom salt, (mättat) fett och socker. Nederländerna använde även dokumentet för att förbereda sitt ordförandeskap för första halvan av 2016, eftersom ett av deras prioriteringsområden var omformulering/förbättring av livsmedelsprodukter.⁵⁵

Åtta medlemsstater svarade att en reduktion av socker var ett mål i sig självt. Också åtta medlemsstaterna angav att en reduktion av socker (även) var en åtgärd för att minska det totala intaget av energi. På frågan om åtgärder gällande omformulering/förbättring av

⁵³ EU Action Plan on Childhood Obesity, 9

⁵⁴ EU Action Plan on Childhood Obesity, 10

⁵⁵ Högnivågruppen för kost och fysisk aktivitet, 2015, overview of Member States' national initiatives on selected nutrients, 2015, 1 http://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/overview_nationalinitiatives_selectednutrients_en.pdf hämtad 17/4-17

livsmedel svarade 28 medlemsstater att de skulle fokusera på salt, 22 skulle fokusera på transfetter, 22 på det totala fettet och 21 på mättat fett. Vidare skulle 20 medlemsstater fokusera på tillsatt socker och 13 stycken skulle lägga fokus på det totala sockret. Utöver dessa aspekter indikerade 16 medlemsstater att de skulle fokusera på den totala mängden energi (kilokalorier), 14 stycken på portionsstorlekar och 13 medlemsländer skulle lägga fokus på fullkorn.⁵⁶

Dokumentet indikerar att de tyngsta satsningarna när det kommer till omformulering av näringsämnen läggs på salt och transfetter. Initiativ som fokuserar på mättat fett och socker är betydligt färre än de som rör salt och transfetter. Samtidigt är de initiativ som fokuserar på mättat fett och socker mer frivilligbaserade och medlemsstater uppvisar generellt en mer liberal inställning och angreppssätt gällande dessa näringsämnen. När medlemsstaterna beskriver sina tillvägagångssätt för att motarbeta NCDs är det cirka en femtedel av medlemsstaterna som gör en koppling mellan denna strategi och livsmedelspolitik. I övrigt är det en medlemsstat som tar upp användningen av skatter för att reducera intaget av salt och socker.⁵⁷

Högnivågruppen för kost och fysisk aktivitet har också givit sitt stöd åt omformulering av livsmedel och har varit involverad i processen att ändra sammansättningen av näringsämnen i vissa livsmedel.⁵⁸ I kommissionens vitbok om ”En EU-strategi för hälsofrågor som rör kost, övervikt och fetma” var det en del medlemsstater som var positiva till att ändra sammansättningen av näringsämnen i livsmedel gällande mängden fett, mättat fett, transfetter, salt och socker. 2008 antogs ”EU-ramen för nationella saltinitiativ”. På högnivågruppens möte den 2 april 2009 uttalade en rad medlemsstater att de var intresserade av att också minska konsumtionen av fett och socker. Medlemmarna i högnivågruppen bad kommissionen om hjälp att utarbeta ett liknande ramverk för minskning av fett och socker som man hade utvecklat tidigare för salt. Efter två expertmöten 2009 och 2010 och diskussioner i högnivågruppen 2009 och 2010 utarbetades ett ramverk gällande fett och energi.⁵⁹

⁵⁶ Högnivågruppen, national initiatives on selected nutrients, 1-2

⁵⁷ Högnivågruppen, national initiatives on selected nutrients, 2-3

⁵⁸ DG Health, HLG

⁵⁹ Second meeting of the High Level Group, EU FRAMEWORK FOR NATIONAL INITIATIVES ON SELECTED NUTRIENTS, 2011, 1

https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/euframework_national_nutrients_en.pdf hämtad 18/4-17

2011 inrättades ”EU-ramen för nationella initiativ avseende utvalda näringsämnen”,⁶⁰ vars huvudmål är att arbeta aktivt mot att konsumtionen av specifika näringsämnen är i nivå med rekommendationerna från EFSA och WHO. Deltagande i det gemensamma ramverket är helt frivilligt för medlemsstaterna. Med ”utvalda näringsämnen” menas målvariabler som man kan fokusera på, såsom mättat fett, transfetter, energi, det totala fettinnehållet, tillsatt socker, portionsstorlekar och konsumtionsfrekvens. Medlemsstater kan välja att fokusera på en av dessa komponenter, eller flera.⁶¹ Till ”EU-ramen för nationella initiativ avseende utvalda näringsämnen” tillkom 2012 bilaga I om mättat fett och 2015 bilaga II om tillsatt socker.⁶²

3.4 Lista över de mest influensrika lobbygrupperna associerade till lobbying för socker och sockersötade produkter

Enligt Corporate Europe Observatory har man kunnat finna 62 enheter som kan associeras till lobbying för socker och sockersötade produkter. Det rör sig om företag som vill främja konsumtion av sockersötade produkter, företag som stödjer processade livsmedel och producenter av socker. Nedan följer en lista i alfabetisk ordning över några av de mest influensrika lobbygrupperna.⁶³

- **Caobisco**

Caobisco är den europeiska branschorganisationen som representerar choklad-, konfektyr och kex-företagen. Några av medlemsorganisationerna är bland andra Nestlé, Mars, Mondelez och Ferrero. Enligt EU:s transparensregister har Caobisco en total budget på en miljon euro och påstår sig (april 2016) spendera 300 000-399 999 euro årligen på lobbying. Caobisco har bland annat lobbat för borttagandet av sockerkvoter i EU.⁶⁴ De har även publicerat en broschyr kallad ”Fakta om socker” tillsammans med CEFS (Comité Européen des Fabricants de Sucre/European Association of Sugar Producers), UNESDA (Union of European Soft Drinks Associations), STARCH-EUROPE (European Starch Industry Association) och PROFEL (European Association of Fruit and Vegetable Processors) med syfte att “contribute

⁶⁰ Europeiska unionens officiella tidning: UPPLYSNINGAR FRÅN EUROPEISKA UNIONENS INSTITUTIONER, BYRÅER OCH ORGAN: RÅDET, Rådets slutsatser om bättre livsmedel (2016/C 269/04), 23 juli 2016, 1 [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XG0723\(01\)&from=SV](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XG0723(01)&from=SV) hämtad 18/4-17

⁶¹ Second meeting of HLG

⁶² Rådets slutsatser om bättre livsmedel, 1

⁶³ Ainger och Klein, Spoonful of sugar, 27

⁶⁴ Ainger och Klein, Spoonful of sugar, 28

to an objective, fact-based and informed debate on sugars in the European Union through the provision of clear information with today's established scientific evidence.”⁶⁵

- **European Breakfast Cereal Association (CEEREAL)**

CEEREAL är en branschorganisation som representerar frukostflingor- och havrevalsningsindustrin i EU. Några av dess medlemmar är bland andra Kellogg's och Lantmännen.⁶⁶ De arbetar med olika föräldra- och lärarorganisationer för att föra fram frukosten som en viktig del av en hälsosam kosthållning. Ironiskt nog innehåller Kellogg's frukostflingor 2,4-11 gram tillsatt socker per 30 gram (en portion).⁶⁷ I en undersökning av den brittiska konsumentorganisationen ”Which?” från 2009 jämfördes innehållet av socker, salt och fett per 100 gram i 50 olika flingor av olika märken. Deras analys visade att 32 av dessa hade högt innehåll av socker (mer än 12,5 gram per 100 gram) och att 12 av de 14 flingor som var riktade till barn hade högt innehåll av socker. Flingorna med högst innehåll av tillsatt socker är Kellogg's Frosties med 37% socker. Även flingor som marknadsförs som ”nyttiga” såsom Kellogg's All-Bran Flakes (22% socker) and Special K (17% socker) har ett högt innehåll av socker.⁶⁸ Dessa produkter har nivåer av socker långt över WHO:s rekommendationer, trots att Kellogg's i årtal har utlovat en minskning av socker i sina produkter. CEEREAL uppger sig spendera 200 000-299 999 euro på lobbying.⁶⁹

- **FoodDrinkEurope (FDE)**

FoodDrinkEurope är den största och mest influensrika branschorganisationen som representerar livsmedelsindustrin i EU. De representerar både sockerproducenter och livsmedelsproducenter som använder sig av socker. I dess styrelse sitter 17 ledamöten, 12 av dessa platser är reserverade för multinationella företag. Av dessa 12 platser är en plats representerad av Coca-Cola, två av sockerproducenter, fem av PepsiCo, Mars, Nestlé, Ferrero och Kellogg's och fyra platser representeras av General Mills, Danone, Mondelez och

⁶⁵ Caobisco, <http://caobisco.eu/caobisco-chocolate-biscuits-confectionery-europe-page-70-Facts-about-Sugars.html#.WQ4ExfnyjIX> hämtad 6/5-17

⁶⁶ CEEREAL, <http://www.ceereal.eu/> hämtad 6/5-17

⁶⁷ Ainger och Klein, Spoonful of sugar, 28

⁶⁸ NHS Choices, Sweet breakfast cereals 'too sugary for kids', 16/2-12, <http://www.nhs.uk/news/2012/02February/Pages/breakfast-cereals-still-too-high-in-sugar.aspx> hämtad 7/5-17

⁶⁹ Ainger och Klein, Spoonful of sugar, 28

Unilever.⁷⁰ Några branschorganisationer som är medlemmar i FDE är bland andra Caobisco, CEEREAL, CEFS, ESA (European Snacks Association) och UNESDA.⁷¹ FDE sitter bland annat med i EU:s plattform för kost, fysisk aktivitet och hälsa. Dess påstådda lobbyspending uppgår till 200 000-299 999 euro och lobbykostnaderna för dess medlemsorganisationer uppgår till minst 5,2 miljoner euro.⁷²

- **International Life Sciences Institute Europe (ILSI Europe)**

ILSI Europe är den europeiska avdelningen av den mäktiga, industristödda, globala organisationen. Grundat 1978 av en företagsledare för Coca-Cola med hjälp av andra aktörer inom livsmedelsindustrin. ILSI:s huvudsyfte är att främja vetenskapliga idéer och metoder som gynnar industri och affärer, med avsikt att influera politik berörande livsmedel och hälsa. De finansierar forskning som gynnar industrin och utför lobbyverksamhet på medlemsstater samt europeiska- och internationella organ som till exempel EFSA och WHO. ILSI har varit föremål för flera skandaler berörande deras inflytande över WHO. 2015 berättade läckta mail från chefen på ILSI att man ville att WHO skulle börja arbeta med dem igen samt en önskan om att WHO inte skulle betrakta sockersötade livsmedel som enda orsak till fetma, utan ta hänsyn till övriga livsstilsförändringar. Ett urval av ILSI:s medlemmar är Coca-Cola, Nestlé, McDonald's, Pepsi, Mondelez och Red Bull. ILSI är inte med i transparensregistret men hade 2014 en global inkomst på 22 miljoner euro.⁷³

- **Union of European Soft Drinks Associations (UNESDA)**

UNESDA är en branschorganisation bestående av läsktillverkare i Europa. I dess styrelse finner man representanter från bland andra Coca-Cola, PepsiCo, Red Bull, Danone och Nestlé.⁷⁴ Deras lobbyverksamhet inkluderar motstånd mot sockerskatt med argumentet att sockersötad dryck inte bär skuld för fetma. UNESDA är medlem i bland annat FoodDrinkEurope och CIUS, samt är delaktig i EU:s plattform för kost, fysisk aktivitet och hälsa. Enligt transparensregistret spenderar UNESDA årligen 699 999 på lobbyverksamhet. UNESDA har även spenderat mellan 200 000 och 299 999 euro på PR-byrå Fleishman-

⁷⁰ Ainger och Klein, Spoonful of sugar, 31

⁷¹ FoodDrinkEurope: Members, <http://www.fooddrinkeurope.eu/about-us/members/#tab2> Hämtad 7/5-17

⁷² Ainger och Klein Spoonful of sugar, 31

⁷³ Ainger och Klein, Spoonful of sugar, 32

⁷⁴ Union of European Soft Drinks Associations, Our Members, <http://www.unesda.eu/about/our-members/> Hämtad 8/5-17

Hillard för att de skulle skapa internetsidan ”Why Food & Drink Taxes Won’t Work” åt UNESDA.⁷⁵

- **World Sugar Research Organisation (WSRO)**

Denna internationella forskningsorganisation stöds av sockerindustrin och mottar ekonomiska medel från 37 olika sockerföretag.⁷⁶ WSRO en viktig lobbyaktör för sockerindustrin. De har kämpat emot idéer berörande sockrets negativa hälsoeffekter och har en kontroversiell bakgrund.⁷⁷ På 1950-talet började en professor i Storbritannien, John Yudkin, att studera sockrets effekter. I sin bok *Pure White and Deadly* (1972) varnade han för faran med socker. Yudkins teorier blev hårt kritiserade av professorn Ancel Keys (sponsrad av The Sugar Research Association, numera the Sugar Association). Det var inte enbart hans motpart inom forskning som bidrog till att hans arbete blev underminerat. Sockerindustrin angrep och förkastade hans teorier och Yudkin har hävdade att sockerindustrin försökt att stoppa hans finansiering för sina studier. 1979 blev WSRO (den europeiska avdelningen av the Sugar Association) stämt av Yudkin på grund av att de hade benämnt hans forskning som ”science fiction”.⁷⁸ WSRO är inte med i EU:s transparensregistret (då det är en del av the US Sugar Association) men dess nettoförmögenhet var 2014 noterat till 370 000 euro.⁷⁹

4. Metod och material

Den här uppsatsen bygger på metoden kvalitativ innehållsanalys. Valet av den här textanalytiska inriktningen grundar sig på ämnet som uppsatsen handlar om. Syftet är att ta reda på hur de stora livsmedelsföretagen förhindrar reglering av socker genom lobbyverksamhet i EU. Målet är att genom att studera och analysera olika EU-dokument angående livsmedelsregleringar och hälsa kunna bevisa att livsmedelsindustrin faktiskt förhindrar initiativ och åtgärder som skulle kunna främja folkhälsan på sikt. Innehållsanalys är då lämpligt för att hitta betydelsen i dokumenten.

⁷⁵ Ainger och Klein, Spoonful of sugar, 33

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Ainger och Klein, Spoonful of sugar, 33

⁷⁸ Ainger och Klein, Spoonful of sugar, 7

⁷⁹ Ainger och Klein, Spoonful of sugar, 33

Innehållsanalysen är en funktionell metod då i princip vilken text som helst kan analyseras med den. I texterna kan man också välja att kvantifiera i princip vad som helst, till exempel hur ofta specifika ord eller uttryck används, eller frekvensen av specifika argument eller någon speciell företeelse. Det finns två aspekter av innehållsanalys: innebördsaspekten och den interpersonella aspekten. Innebördsaspekten handlar om att räkna vissa ord eller uttryck för att få fram själva innebörden av texten. Den interpersonella aspekten behandlar den sociala dimensionen. Det handlar om hur texten talar till- och uppfattas av läsaren samt hur texten påverkar läsaren.⁸⁰

Med innehållsanalys syftar man oftast på en analys där någonting räknas eller mäts, alltså någon typ av kvantifiering. Man skiljer emellertid på kvalitativ och kvantitativ innehållsanalys. Med kvalitativ innehållsanalys avses analyser av texter där ingenting direkt kvantifieras. Ibland kan dock något räknas eller mätas, men mer avancerade tolkningar erfordras vilket gör metoden mer kvalitativ än kvantitativ.⁸¹ Vid en kvalitativ innehållsanalys försöker kodaren se helheten och tyda både det manifesta och det latent innehåll. För att få fram det latent innehåll måste man läsa mellan raderna. Den kvalitativa innehållsanalysen är mer subjektiv än den kvantitativa och inriktar sig på textens helhet, kontext och det latent innehåll. Den går alltså i riktning mot hermeneutiken.⁸²

4.1 Material

Uppsatsens material består av fyra olika dokument som är relevanta för min frågeställning och mitt syfte. Materialet valdes ut efter att ha läst igenom ett stort antal policydokument och presentationer från möten i kommissionens DG för hälsa och livsmedelssäkerhet. Analysens första dokument är EU:s ”Roadmap for Action on Food Product Improvement”, som redogör för vilka hälsorelaterade utmaningar EU står inför och vilken approach och vilka åtgärder man ska ta. Därefter följer en analys av dokumentet ”Annex II: Added sugars” (2015) som är en del av EU-ramen för nationella initiativ avseende utvalda näringsämnen. Till sist följer två dokument från två möten med EU:s Plattform för kost, fysisk aktivitet och hälsa. Beskrivningar av dokumenten föreligger i analysen.

⁸⁰ Göran Bergström och Kristina Boréus, Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. Tredje upplagan. (Lund: Studentlitteratur AB, 2012), 50-51

⁸¹ Bergström och Boréus, Textens mening och makt, 50

⁸² Josefine Nyby, Innehållsanalys och diskursanalys: Fördjupad forskningsmetodik, allmän del (Vasa, Finland, 13 februari 2017)

<http://www.vasa.abo.fi/users/minygar/Undervisning-filer/3.%20Inneh%C3%A5llsanalys%20och%20diskursanalys.pdf> hämtad 23/4-17

5. Analys

Analysens disposition är utformad på så vis att den behandlar ett dokument åt gången. Varje analysdel inleds med en beskrivning av vad det är för slags dokument och vilken bakgrund det har. Själva analysen bygger på utvalda delar från de olika dokumenten som sedan följs av analytiska reflektioner och kopplingar till resterande material.

5.1 EU Roadmap for Action on Food Product Improvement

När Nederländerna var ordförandeland för ministerrådet under första halvan av 2016 hade de omformulering av livsmedel (förändring av innehållet i en produkt) som ett av sina prioriterade policyområden. Till lanseringskonferensen den 22-23 februari 2016 var endast fyra NGO:s inbjudna. Konferensen var sponsrad av två livsmedelsföretag, varav en var jätteföretaget Nestlé. Professor Raymond Vanholder, expert på njurhälsa, deltog vid konferensen som del av the European Kidney Network.⁸³

Enligt Vanholder var konferensens deltagare till stor utsträckning kopplade till näringslivet eller europeiska och nationella myndigheter. Endast 9% av åhörarna på konferensen var NGO-medlemmar. Vanholder kritiserade det faktum att representanterna för näringsgrenen fick ta för mycket plats medan ämnen berörande hälsa fick för lite. Vanholder berättar också att när han fick mikrofonen för att förklara varför deras ståndpunkt var att de stora livsmedelsföretagen skulle ta mer ansvar och sträva efter att kunna erbjuda mer hälsosamma produkter, och han började ge förklaringar om njursjukdomar, hypertoni (för högt blodtryck) och diabetes, hade moderatorn avbrutit honom och sagt: ”these are the consequences, we are only discussing the measures to be taken”⁸⁴. Enligt Vanholder var många av deltagarnas uppfattning att myndigheter ska utfärda rekommendationer som ska vara frivilliga för företag att följa eller inte följa, istället för att stifta obligatoriska lagar.⁸⁵

Konferensens fokus låg på hur man ska få individer och samhället i stort att förändra sin kosthållning och göra den mer hälsosam. Detta är en stor utmaning eftersom förändringen ska ske i en komplicerad kontext som involverar många olika aspekter: ”smak, kultur, bekvämlighet, kostnad, finansiella- och sociala möjligheter, samhället som helhet, personlig

⁸³ Ainger och Klein, Spoonful of sugar, 20

⁸⁴ European Kidney Health Alliance (EKHA), EKHA's part in the Roadmap for Action on Food Product Improvement: Netherlands Presidency Conference, 22-23 February 2016, Amsterdam, 2 http://era-edta.org/ekha/EKHA_report_from_the_Dutch_presidency_Conference_on_Food_Product_Improve.pdf hämtad 10/5-17

⁸⁵ Ibid.

frihet, industri/näringsliv, industriaktieägare och statliga initiativ från reglering till utbildning”⁸⁶.

FoodDrinkEurope, som var delaktiga vid konferensen och skrev på vägkartan, har officiellt välkomnat denna.⁸⁷ Policydiskussioner som handlar om frivilliga åtgärder ser till att fokus flyttas från åtgärder såsom sockerskatter och obligatoriska minskningar av socker i olika livsmedelsprodukter. Precis som the EuroScientist⁸⁸ skriver är det precis sådana stegvis och frivilliga åtgärder som är ett välbeprövat koncept för industri och näringsliv. Karaktäristiskt för tillvägagångssättet är att sätta målsättningar försvagas för varje gång tidsgränsen för dem väl är nådd.⁸⁹ Frågan är då, hur kraftfull och effektiv är den här vägkartan egentligen? För att ta reda på detta tillämpas en kvalitativ innehållsanalys på en del av vägkartans avsnitt ”Approach and actions”. (Fetstil på vissa ord är adderat av författaren).

“The supporters of this Roadmap endorse the urgency to develop more concerted action to move **step by step** towards a healthier product offer by lowering levels of salt, saturated fats and added sugars (calories), and do so according to the following lines:

I. Work in close multi stakeholder collaboration at EU level on food product improvement:

a. Improved coordination and cooperation between the existing High Level Group on Nutrition and Physical Activity (+ Expert Group on Reformulation) and EU Platform on Nutrition and Physical Activity, for more focused **discussions and public private exchange of information** on the matter of food product improvement.”

b. Establishing working groups with (a subgroup of) experts from Member States and stakeholders from the EU Platform:

- To **define principles** for working in **Public-Private Cooperation**.
- To **discuss possibilities and sharing best practices** for improving product composition by product group.

⁸⁶ EKHA’s part in the Roadmap, 2

⁸⁷ FoodDrinkEurope, FoodDrinkEurope supports Netherlands Presidency Roadmap on Food Product Improvement, Press release: 22/2-16, http://www.fooddrinkeurope.eu/uploads/press-releases_documents/NL_Reformulation_22_02_16.pdf hämtad 10/5-17

⁸⁸ EuroScientist är EuroSciences officiella tidning. EuroScience är en europeisk gräsrotsorganisation som stöder och främjar vetenskap och teknik i Europa. (About EuroScientist, <http://www.euroscientist.com/about/> hämtad 10/5-17)

⁸⁹ Arran Frood (EuroScientist), Sweet tooth: countering one of our most lethal addictions, 9/3-16, <http://www.euroscientist.com/sweet-tooth-countering-one-lethal-addictions/> hämtad 10/5-17

- To **share best practices** for setting criteria (either for catering, public procurement of food, maximum levels in food products, logos, marketing targeting children).
- Progress made by the working groups will be published.⁹⁰

Uttrycket "step by step" ger uttryck åt en ganska svag approach. Man vill inte ta stora plötsliga åtgärder, utan man visar på en viss försiktighet. "Collaboration" är ett ord som de flesta uppfattar som positivt, likaså "coordination" och "cooperation". Att använda sig av sådana uttryck ger en positiv bild till läsaren, men dessa åtgärder måste ändå tolkas som relativt svaga då de inte är särskilt konkreta. Denna samordning och samverkan ska då leda till "more focused discussions and public private exchange of information on the matter of food product improvement." Diskussioner och offentlig-privat utbyte av information är också relativt svaga och abstrakta åtgärder, och det är just sådan offentlig-privat samverkan som gör att FoodDrinkEurope är särskilt positiva till vägkartan: "We support the Roadmap's emphasis on public-private collaboration and exchange at EU level."⁹¹ Att FDE är positiva till detta är inte så konstigt, då det innebär att livsmedelsindustrin får vara delaktig i- och har möjlighet att påverka lagstiftningen när det gäller omformuleringen av livsmedel.

Under avsnitt I. b. står det att man ska etablera arbetsgrupper bestående av experter från medlemsstater och intressenter (stakeholders) från EU:s plattform för kost, fysisk aktivitet och hälsa. Det står dock inte specificerat vilka dessa experter är och vilka intressenter dessa kommer från. Det kan lika väl handla om experter som anlitas av ett livsmedelsföretag, eftersom dessa också är medlemmar i plattformen. Dessa experter ska sedan "definiera principer för arbete i offentlig-privat samverkan". Här tas återigen det offentlig-privata samarbetet upp, något som livsmedelsföretagen finner positivt då de kan vara med och påverka. Hur dessa principer kommer att definieras kommer säkerligen att bero på vilka dessa experter är och vem som anlitat dem. Experter anlitate av ett livsmedelsföretag skulle kunna definiera principerna för denna offentlig-privata samverkan till företagets fördel.

Dessa experter ska även diskutera möjligheter och dela med sig av bästa praxis för att förbättra produkters sammansättning. Detta verkar som en bra idé men det beror återigen på vilka dessa experter är. Om dessa experter är anlitate av livsmedelsföretag finns det en risk att denna praxis blir färgad utav detta. Experterna ska också dela med sig av bästa praxis för att sätta olika kriterier (t.ex. för offentlig upphandling av livsmedel, maximala nivåer av

⁹⁰ Roadmap for Action on Food Product Improvement, 6 <file:///C:/Users/nosnas-elev/Downloads/roadmap.pdf> hämtad 11/5-17

⁹¹ FDE supports Roadmap

näringsämnen i livsmedel, marknadsföring till barn). Detta blir också problematiskt då det inte specificeras vilka dessa experter är. Det är dock en god idé att sätta specifika kriterier för de ovannämnda angelägenheterna. Det skulle dock inte vara en lika god idé ifall experter som är anlitade av livsmedelsföretag får sätta riktlinjer för frågor som dessa, då de ställer näringsliv och hälsa emot varandra. Att framsteg ska publiceras är definitivt positivt, eftersom man då kommer att kunna kontrollera att dessa arbetsgrupper faktiskt gör det som de har åtagit sig att göra.

“II. Improve scientific basis, monitoring and data collection and sharing at EU level on (improved) products, consumption, methods.

a. Establish an independent scientific check for the monitoring of EU Platform commitments. Commitments should be measurable, comparable and monitored in a sound and transparent way.

b. Increase coordination and alignment of research activities and open research data to underpin the development of healthy product through the Joint Programming Initiative: Healthy Diet for a Healthy Life”.

c. Explore the set up of a recognised EU mechanism to aim for **harmonisation** of data collection and analytical methods. Building on experience and activities of WHO, EFSA, the JRC and EU projects like JANPA, EU MENU, EFCOVAL, EUROFIR, EURODISH and DEDIPAC.

d. Explore the possibilities for including nutrition and health activities, specifically related to food product improvement, of companies into ‘regular’ worldwide auditing initiatives around Corporate Social Responsibility.”⁹²

Under del II. a. står det att man ska ”etablera en oberoende vetenskaplig kontroll för att övervaka åtagandena på EU:s plattform”. Det relevanta ordet här är ”oberoende”. För tillfället är det plattformens medlemmar som själva övervakar sina utföranden och verkställanden av åtaganden (med externa utvärderare som granskar medlemmarnas utvärderingsrapporter) som bestämt i ”EU Platform on diet, Physical Activity and Health Monitoring Framework”:
”Platform members agreed to monitor their own performance in a transparent, participative and accountable way, so that there is a degree of multi-stakeholder involvement in reviewing progress and outcomes that creates trust in the data.”⁹³ Att införa en oberoende kontroll är både konkret och effektivt och skulle förmodligen fungera bättre än att medlemmarna

⁹² Roadmap for Action, 6

⁹³ EU Platform on diet, Physical Activity and Health Monitoring Framework, 2005, s. 1

http://ec.europa.eu/health/archive/ph_determinants/life_style/nutrition/platform/docs/eu_platform_mon-framework_en.pdf hämtad 13/5-17

övervakar sig själva. Frågan kvarstår dock om detta kommer att ske överhuvudtaget, något som tiden får utvisa.

Under del II. b. beskrivs det att man ska ”öka samordning och uppställning av forskningsaktiviteter och öppen forskningsdata för att stödja utvecklingen av hälsosamma produkter”. Återigen en åtgärd som handlar om samordning, det låter positivt men är inte särskilt handlingskraftigt eller konkret. Det står heller inte hur man ska öka samordningen. Detsamma gäller under del II. c. där det står att man ska ”utforska upprättandet av en erkänd EU-mekanism för att sträva efter harmonisering av datainsamling och analysmetoder”. Ord som ”utforska” ger inte något vidare handlingskraftigt eller konkret budskap. Detsamma gäller för ”harmonisering av datainsamling och analysmetoder”, det ger ett vagt, luddigt intryck med en svag innebörd. Även i II. d. får man ett vagt intryck där det beskrivs att man ska ”utforska möjligheterna”. Det är återigen ingen konkret eller handlingskraftig åtgärd, vilket hade varit nödvändigt för att åstadkomma snabba, verkliga och effektiva förändringar.

“**III.** Exchange best practices & facilitate implementation by companies

a. Make use of the online multi-stakeholder EU health policy forum, with special pages on food product improvement to:

- **Share experiences, challenges and knowledge** (explore possible link with existing databases like FoodDrinkEurope’s).

- Showcase results.

- **Identify obstacles** in the EU internal market for food business operators and **make recommendations** for possible solutions to these obstacles.

- Update all stakeholders about the progress of separate working groups.

b. Initiate and support involvement of national governments and EC Directorate Generals responsible for health, agriculture, innovation, research and internal market to:

- Enlarge and optimize possibilities for technology and research projects both with respect to development and implementation of knowledge.

- Raise awareness and facilitate involvement of SMEs.”⁹⁴

Det tredje och sista avsnittet handlar om hur man ska utbyta bästa praxis samt underlätta implementeringen av dessa för företag. Del III. a. handlar återigen om att man ska ”dela

⁹⁴ Roadmap for Action, 6

erfarenheter, utmaningar och kunskap”. Det är inget dåligt i sig, utan det skulle kunna hjälpa företag att implementera olika typer av förbättringar av produkter. Men man kan också argumentera att det måste kompletteras med kraftigare och mer konkreta åtgärder. Det ska ju även finnas framsteg att dela med sig av. Man ska även visa upp sina resultat, det står dock ingenting om hur detta ska ske, vilken typ av resultat eller om det är obligatoriskt. Vidare ska man också ”identifiera hinder som finns för livsmedelsföretag inom EU:s inre marknad och göra rekommendationer för möjliga lösningar på dessa hinder”. Att man lägger fokus på livsmedelsföretagens svårigheter, istället för att fokusera enbart på vad som är bäst ur ett hälsomässigt perspektiv är något som typiskt kännetecknar livsmedelsföretagens involvering i utformningen av denna vägkarta. Det är dock positivt att man ska försöka komma på lösningar på dessa hinder, men om man vill uppnå reella positiva resultat för folkhälsan bör inte fokus läggas på livsmedelsföretagens bekvämlighet i första hand.

Under del III. b. beskrivs att man ska ”initiera och stödja involveringen av nationella regeringar och kommissionens generaldirektorat (DG) för hälsa, agrikultur, innovation, forskning och inre marknad” för att dessa ska ”utvidga och optimera möjligheterna för teknologi och forskningsprojekt” samt ”öka medvetenheten och underlätta involveringen av små- och medelstora företag”. Att involvera nationella regeringar och relevanta DG:s är något som får tolkas som positivt, eftersom för att kunna ta beslut för att förbättra folkhälsan i EU måste dessa parter vara involverade. Att de sedan ska ”utvidga och optimera möjligheterna för teknologi och forskningsprojekt” är positivt. Det är dock inte särskilt konkret eftersom man inte beskriver på vilket sätt man ska utvidga och optimera möjligheterna, och inte heller vad för typ av teknologi och forskningsprojekt det handlar om, eller hur det skulle bidra till en förbättring av livsmedelsprodukter.

5.2 Annex II: Added Sugars

Den 3 februari 2011 kom Högnivågruppen för kost och fysisk aktivitet överens om ”the EU Framework for National Initiatives on Selected Nutrients”. Medlemmar i Högnivågruppen bad kommissionen att utveckla konkreta riktmärken för åtgärder. Efter ett expertmöte och diskussioner i Högnivågruppen togs ett förslag fram för en ny bilaga för att komplettera ”the Framework for National Initiatives on Selected Nutrients”. På det informella mötet för folkhälsoministrar i Riga den 21-22 april 2015 uttryckte en majoritet av ministrarna ett tydligt stöd för ett gemensamt ramverk för åtgärder med syfte att minska sockermängden i livsmedel

och efterlyste att ett sådant ramverk skulle utformas för att minska riskfaktorer såsom övervikt, fetma och icke smittsamma sjukdomar. I dokumentet definieras ”(total) sugars” (totalt socker) och ”added sugars” (tillsatt socker) i enlighet med EFSA:s terminologi. ”Sugars” är en bred term som täcker monosackarider och disackarider. Termen ”added sugars” refererar till sackaros, fruktos, glukos, stärkelsehydrolysat (glukossirap, högfruktossirap) och övriga sockerberedningar som tillsätts under livsmedelsberedningen. Sockeralkoholer (polyoler) inkluderas inte i termen ”sugars”. I detta dokument inkluderar termen ”added sugars” även socker som går att finna i honung, sirap, fruktjuicer och fruktjuicekoncentrat. Detta annex (tillägg) fokuserar på tillsatt socker.⁹⁵

“It is meant as a tool for the benefit and voluntary use of Member States. Member States may focus their initiatives also on other target nutrients, food categories and strategies to bring intakes in line with recommended levels to fit national specificities. In addition, it is understood that a reinforcement of policies at Member State level may both contribute to and be supported by stronger concerted action at EU level.”⁹⁶

I detta textstycke beskrivs det väldigt tydligt att detta tilläggsdokument är ett hjälpande verktyg för medlemsstaterna och helt frivilligt att använda sig av eller inte. Redan i detta stycke visar dokumentet sin svaghet då ingenting som nämns är obligatoriskt. Vidare beskrivs dock att en förstärkning av policys på nationell nivå kan bidra till- och stödjas av starkare gemensamt agerande på EU-nivå. Detta är positivt eftersom det innebär att initiativ som tas i medlemsstater kan få effekt på politiken i EU, vilket är nödvändigt för att få till stora livsstilsförändringar på populationsnivå.

“It is also meant as an additional incentive and practical guidance for the food industry in its initiatives to contribute to healthier lifestyles through a healthier diet. In this sense, its input is an important orientation to the collaborative work taking place at both national and European level, namely under the EU Platform on Diet, Physical Activity and Health.”⁹⁷

Detta textstycke belyser att dokumentet också är menat att fungera som ett incitament och praktisk vägledning för livsmedelsindustrin med syfte att underlätta för deras initiativ som ska bidra till en mer hälsosam livsstil. Texten belyser även att livsmedelsindustrins input är viktig för samarbetet som pågår både på nationell och europeisk nivå under EU:s plattform för kost,

⁹⁵ Högnivågruppen för kost och fysisk aktivitet, ANNEX II: ADDED SUGARS, 2015, 1

http://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/added_sugars_en.pdf hämtad 14/5-17

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ ANNEX II: ADDED SUGARS, 2

fysik aktivitet och hälsa. Att livsmedelsindustrins input beskrivs som viktig i ett sammanhang som handlar om att minska mängden socker i livsmedel visar på hur mycket utrymme livsmedelsindustrin tillåts ta. Att de får vara med och tycka och bestämma leder förmodligen inte till några kraftiga förändringar.

”According to EFSA there is some evidence that high intakes of sugars in the form of sugars sweetened beverages might contribute to weight gain and the relationship of patterns of consumption of sugars-containing foods to dental caries, weight gain...”⁹⁸

Det viktiga i detta stycke är hur man uttrycker sig. Att man använder sig av ganska svaga ord som ”there is **some** evidence that...” och ”...**might** contribute to weight gain...” visar på att man inte heller vill vidta stora åtgärder. Hade man skrivit att det fanns mycket evidens som pekar på detta hade man blivit tvungen att agera mer handlingskraftigt. Att skriva att det finns ”viss evidens” för att ett högt intag av socker ”skulle kunna” leda till viktökning är ganska missledande då det finns en hel del studier som har visat på ett samband.⁹⁹ Det är inte så att socker i sig per automatik innebär viktuppgång, men livsmedel med hög andel socker bidrar definitivt till negativa hälsoeffekter på populationsnivå. Det handlar mer om hur vi konsumerar socker i dagens samhälle och att vi får i oss mer socker än vad vi kanske vet om.¹⁰⁰

I textstycket refererar man till en av EFSA:s studier från 2008, det finns dock anledning att vara kritisk mot deras slutsatser. EFSA utfärdade 2010 ett omdöme (Scientific Opinion on Dietary Reference Values for carbohydrates and dietary fibre) att man ”could not establish a correlation between high intake of sugars from solid foods (mainly added sugars) and weight gain,”¹⁰¹ och att ”available evidence was insufficient to set an upper limit for sugars based on their effects on body weight”.¹⁰² Det man måste vara kritiskt mot är det faktum att EFSA:s resultat om bristen på korrelation mellan fetma och sockerintag i deras Scientific Opinion grundade sig på fem studier. Av dessa var fyra finansierade av American Beverage Association, den europeiska sockerindustrin och konfektyrföretaget Mars.¹⁰³

⁹⁸ Ibid.

⁹⁹ Jacob Gudiol, Vetenskapens värld och sötningsmedel, 14/5-17, <http://traningslara.se/vetenskapens-varld-och-sotningsmedel/> hämtad 14/5-17

¹⁰⁰ Jacob Gudiol, En meta-analys på socker och viktkontroll, 26/1-13, <http://traningslara.se/en-meta-analys-pa-socker-och-viktkontroll/> hämtad 14/5-17

¹⁰¹ Ainger och Klein, Spoonful of sugar, 12

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Ibid.

Av EFSA:s 21 panelmedlemmar som skrev sockerrekommandationerna var åtta stycken kopplade till olika företag som tillverkar och/eller säljer produkter innehållandes mycket socker. En talesperson för EFSA har gått ut och sagt att: ”Det spelar ingen roll om en studie har finansiering från oberoende källor eller industrin. Det som är viktigt, är hur studien är gjord.”¹⁰⁴ Detta stämmer dock inte helt. En undersökning 2013 av PLoS Journal (Public Library of Science) visar att vetenskapliga studier som sponsras av livsmedels- och dryckesindustrin har fem gånger högre sannolikhet att inte visa på ett samband mellan sockersötad dryck och fetma.¹⁰⁵

WHO riktade stark kritik mot EFSA eftersom deras rapport strider mot WHO:s ståndpunkt om att det finns en koppling mellan ett högt intag av socker och viktuppgång. WHO kritiserade speciellt det faktum att EFSA valde att ignorera all befintlig evidens som visar på sockrets negativa inverkan på hälsan och att man avfärdade existerande fakta som ”otillräcklig”. Problemet med EFSA:s rapport är att den har haft stor inverkan på beslutsfattandet och livsmedelsföretag refererar ofta till den när de slåss mot åtgärder för att reglera socker. Det är därför tydligt att EFSA:s rapport och dess slutsatser har varit till fördel för livsmedelsindustrin.¹⁰⁶

”[...]it is proposed to set a general benchmark for added sugars reduction of a minimum of 10% by 2020 in food products[...]”¹⁰⁷

I denna textdel beskrivs den utsatta riktlinjen med annexet. Nyckelorden här är ”proposed” och ”benchmark”. Det är alltså förslaget att riktlinjen är att minska mängden tillsatt socker med 10% till 2020. Det ger ett relativt svagt intryck, till skillnad från om det till exempel hade stått att det var ett bestämt mål.

”The Commission will facilitate discussions with European federations and multinational companies to support and link the various Member States activities at national level. Federations of food business operators will be involved in the implementation of the Annex, e.g. by setting benchmarks or reduction goals per product category.”¹⁰⁸

I detta stycke belyser man att kommissionen ska underlätta diskussioner med multinationella företag, samt att livsmedelsföretag kommer att involveras i processen att implementera

¹⁰⁴ Daniel Öhman, Sveriges Radio, Sockerindustrin kan ha påverkat EU:s rekommendationer, 1/2-16 <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6357719> hämtad 15/5-17

¹⁰⁵ Ainger och Klein, Spoonful of sugar, 23

¹⁰⁶ Ainger och Klein, Spoonful of sugar, 12

¹⁰⁷ ANNEX II: ADDED SUGARS, 4

¹⁰⁸ Ibid.

tillägget om tillsatt socker genom att få sätta riktlinjer eller minskningsmål för varje produktkategori. Återigen handlar det om livsmedelsföretagens involvering, och det faktum att det är företagen själva som ska sätta riktlinjer och mål för minskning av socker i sina produkter gör det inte särskilt trovärdigt eller handlingskraftigt.

“General principles

Looking at all ingredients

Reformulation of food should lead to an overall improved nutritional quality. When aiming at reducing nutrients of concern, reformulation action should not result in increases in the use in any of other nutritional elements of concern or in raising the energy density or calorie count.”¹⁰⁹

Under avsnittet ”Generella principer” följer en rad underavsnitt som tar upp olika principer för hur man ska implementera en minskning av tillsatt socker i produkter. Denna analys kommer att ta upp några av dem. Det första underavsnittet handlar om att man ska se på alla ingredienser och produkten som helhet. Man belyser att sockret inte får ersättas med något som gör produkten ännu mer kalorität. Detta är något som livsmedelsföretag kan ha som argument mot att minska sockermängden, att det inte finns något bra substitut som gör att produkten bibehåller sin konsistens och smak.

“Acting on mainstream products

In order to maximise the impact of reformulation, food business operators would prioritise the products with the largest market share.

Applying to new products

Following on the previous point, consistency should also be maintained when companies introduce new products on the market.”¹¹⁰

Dessa avsnitt beskriver att livsmedelsföretag skulle (kunna) prioritera de produkter som är mest utbredda på marknaden samt att detta även bör gälla när företagen introducerar nya produkter. Orden “would” och “should” belyser återigen hur detta tilläggsdokument är frivilligt och därmed en svag åtgärd.

Empowering consumers

¹⁰⁹ ANNEX II: ADDED SUGARS, 5

¹¹⁰ Ibid.

In accordance with the EU legislative framework, whenever possible, consumer awareness and education and information campaigns should be taken forward to support the reformulation work and to create consumer demand for products with lower sugars content.

Involving all industry

A broad endorsement of a common vision on reformulation in line with public health goals, should be sought with food business operators and their European, national and local associations.¹¹¹

Det första av dessa stycken styrker ytterligare dokumentets passivitet genom att man beskriver att konsumentmedvetenhet och utbildnings- och informationskampanjer ”bör, när det är möjligt” tas fram. Det andra avsnittet visar återigen på industrins involvering och att gemensamma hälsomål ska uppnås tillsammans med livsmedelsindustrin, vilket kanske inte är optimalt då livsmedelsföretagen har ekonomiska intressen som kolliderar med hälsorelaterade intressen.

5.3 Plenarsammanträden för EU:s plattform för kost, fysisk aktivitet och hälsa

De två sista dokumenten är från två olika möten för EU:s plattform för kost, fysisk aktivitet och hälsa. Det första dokumentet är från ett möte i Luxemburg den 2 juni 2016 och det andra dokumentet är från ett möte i Bryssel den 24 november 2016.

Mötet den 2 juni hade fokus på omformulering/förbättring (reformulation) av livsmedel och konsumentinformation, inkluderande etikettering, samt 2016 års övervakningsrapport av åtaganden. På mötet presenterade ICF International¹¹² 2016 års årliga rapport över medlemmarnas åtaganden, baserat på övervakningsrapporter inkomna under 2015. Rapporten visade bland annat att:

”Half of the 12 new commitments submitted in 2015 covered the Platform priority areas (i.e. food reformulation, marketing and advertising, and physical activity);

¹¹¹ Ibid.

¹¹² ”Företag som erbjuder rådgivning och implementeringstjänster till sina kunder för att hjälpa dem att utveckla, implementera och förbättra lösningar inom strategi och policyanalys, programhantering, projektutvärdering och andra tjänster.”
https://en.wikipedia.org/wiki/ICF_International hämtad 16/5-17

Advocacy and information exchange' was the most common focus of the monitored commitments in 2015, whereas only 39% of commitments are in the three priority areas;

Only 13% of the commitments have 'fully' S.M.A.R.T.¹¹³ objectives;

The report assessed for the first time if commitments had an explicit or implicit link to WHO targets on non-communicable diseases. It found that the majority of the commitments had not such apparent link."¹¹⁴

Denna granskning av medlemmarnas åtaganden visar att det är relativt lite som faktiskt görs. Endast hälften av de nya åtagandena täckte plattformens prioriteringsområden och endast 13% av åtagandena täckte helt S.M.A.R.T-målen. Rapporten visade även att majoriteten av åtagandena inte hade någon koppling till WHO:s mål gällande icke smittsamma sjukdomar. På denna kritik kommenterade FoodDrinkEurope och Ferrero på detta vis:

"FoodDrinkEurope stated that they are working with their members to apply the fully S.M.A.R.T. criteria to their objectives, asking for guidance on this. Ferrero also pointed out difficulties in designing such objectives."¹¹⁵

FoodDrinkEurope menar att de arbetar med att implementera kriterierna men att de behöver vägledning. Även Ferrero menar att det finns "svårigheter" med att designa sådana mål. På detta påpekar IFC att det finns fullständiga förklaringar och exempel i "the Platform Monitoring Framework". Av detta kan man dra slutsatsen att FoodDrinkEurope och Ferrero inte har ansträngt sig för att försöka uppnå dessa mål och att bristen på vägledning och information bara är en bortförklaring från deras sida.

På mötet gav DG Sante en uppdatering på förslaget för en förbättrad arbetsmetodologi för att bedöma åtaganden. Tabellen innehåller fyra kriterier som används för att på ett kvalitativt sätt bedöma varje åtagande och dess relevans.

1. How the commitment will support Member States in reaching set objectives;
2. How the commitment supports EU policy initiatives;
3. Whether the commitment is directly related to the owner's core mission; and

¹¹³ S.M.A.R.T.: Specific, Measurable, Attainable/Achievable, Realistic, Time bound
http://ec.europa.eu/health/archive/ph_determinants/life_style/nutrition/platform/docs/eu_platform_mon-framework_en.pdf hämtad 16/5-17

¹¹⁴ DIET, PHYSICAL ACTIVITY AND HEALTH - A EUROPEAN PLATFORM FOR ACTION, 2 juni 2016, 2
https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/ev_20160602_mi_en.pdf hämtad 16/5-17

¹¹⁵ DIET AND HEALTH, 3

4. Whether the commitment aims at a broad coverage of stakeholders and Member States.”¹¹⁶

På varje kriterium kan man få mellan 1-5 poäng och ett åtagande måste uppnå minst 12 poäng för att bedömas som relevant för plattformens prioriteringar. Systemet syftar till att belöna de åtaganden som är mest ambitiösa.

“FoodDrinkEurope criticized the fact that the document was shared only at very short notice, which consequently did not allow for a proper consultation with its membership. It stressed the importance of guaranteeing the inclusiveness of the Platform. [...]It would also be regrettable if efforts to promote healthy lifestyles would no longer be considered as valid Platform commitments. [...]It reiterated the need to consider the Platform on equal footing as the High Level Group[...] [...]it requested to clarify which precise WHO targets are being considered and to include EFSA as a main source of reference.”¹¹⁷

FoodDrinkEurope kritiserar att dokumentet delats med kort varsel, men på detta påpekar DG Sante att förbättringen av metoden hade startat redan i december 2015 och att dokumentet som delades ut den 31 maj endast var en enkel utveckling av versionen som delades ut den 31 mars. FDE:s kritik är därför inte särskilt hållbar. Vidare betonar FDE vikten av plattformens inkludering, samt uttrycker att det vore beklagligt om ansträngningar för bättre hälsa inte längre skulle räknas som giltiga åtaganden. FDE upprepar även behovet av att betrakta plattformen på lika villkor som Högnivågruppen. Det är inte konstigt att FDE belyser plattformens betydelse, eftersom den är ett medel för livsmedelsföretagen att påverka beslutsfattandet i EU. Att FDE är kritiska till det nya bedömningssystemet kan tyda på att deras åtaganden inte är tillräckligt relevanta och/eller handlingskraftiga för att uppnå minimikravet på 12 poäng. Att de även efterfrågar att man ska inkludera EFSA som huvudkälla är inte heller märkligt med tanke på den problematik som uppstått kring EFSA:s trovärdighet som objektiv aktör.

ICF presenterade en överblick över åtaganden tagna på områdena ”omformulering/förbättring av livsmedel” och ”konsumentinformation”. Slutsatsen för de 18 aktiva åtagandena på omformulering/förbättring av livsmedel var bland annat att framsteg av aktiva åtaganden inom detta område hade avtagit. Samt att trots att omformulering/förbättring av livsmedel är ett av plattformens prioritetsområden, utgör åtagandena inom detta område endast 11,4% av alla (274) åtaganden och 17,1% av de (105) aktiva åtagandena.

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ DIET AND HEALTH, 4

”FoodDrinkEurope highlighted that its commitment in the field of food reformulation is in fact a ‘framework’ commitment, which brings together individual actions being implemented by their membership. As a result, it may seem like actions in this area are declining, however, FoodDrinkEurope clarified that they have taken a different approach in order to streamline and create synergies between their members’ actions.”¹¹⁸

I detta stycke förklarar FDE att de har en annan ”approach” och att det därför kan verka som att deras agerande inom detta område har avtagit. Detta kan tolkas som en bortförklaring från deras sida, att de har ett annorlunda tillvägagångssätt när det egentligen handlar om deras ovilja att ta till handlingskraftiga åtgärder.

Mötet den 24 november hade fokus på två av plattformens andra aktivitetsområden: ”Främjande av fysisk aktivitet” och ”Utbildning, inklusive livsstilsmodifiering”.

”FoodDrinkEurope expressed concern that their previous comments had not been taken into account and worries that the new methodology could create excessive bureaucracy and act as a disincentive to submit new commitments. They also added that with the new methodology, the scope of action by the members could be reduced. They would however, not oppose the roll out of the methodology.”¹¹⁹

Som textstycket ovan visar uttryckte FoodDrinkEurope återigen sin oro över den nya metodologin. På detta svarar ordförandeskapet att den nya metodologin ska förbättra plattformens insatser för folkhälsan.¹²⁰ Eftersom den nya metodologin syftar till att ställa högre krav på medlemmarnas åtaganden, att de ska vara tillräckligt relevanta för plattformens prioriteringsområden, tyder FDE:s upprepade uttryck för ogillande på att de inte är beredda att förändra sina åtaganden till det bättre och göra dem mer handlingskraftiga och relevanta. De är dock noga med att påpeka att de inte kommer att motsätta sig den nya metodologin, vilket tydligt skulle kunna visa på deras ovilja att göra hälsofrämjande insatser.

Mötet handlade vidare om nästa steg för omformulering/förbättring av livsmedel. Ordförandeskapet sammanfattade den samrådsprocess som ägt rum under det senaste året i samband med implementeringen av ”Bilaga II om tillsatt socker” och meddelade att processen för övervakning och utsättning av riktmarke för bilagan hade beslutats om på Högnivågruppens möte under föregående dag.

¹¹⁸ DIET AND HEALTH, 7

¹¹⁹ A EUROPEAN PLATFORM FOR ACTION ON DIET, PHYSICAL ACTIVITY AND HEALTH, 24/11-16, 1-2

https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/ev_20161124_mi_en.pdf hämtad 18/5-17

¹²⁰ Ibid.

”Nestlé commented that a European harmonised approach on food reformulation and its monitoring is welcomed.[...]

FoodDrinkEurope also underlined the importance of harmonised methodologies and would have preferred having been invited to the working group discussions. The Commission replied that it was the clear wish of the High Level Group to work with a selected group of associations at this stage.

European Committee of Sugar Manufacturers (CEFS) added that in their view calories intake, and not only sugars content, should be considered in product reformulation.”¹²¹

På detta kommenterade både Nestlé och FDE, som styckena ovan visar, vikten av harmonisering, och FDE uttryckte även en önskan om att de hade velat bli inbjudna till dessa diskussioner, men fick som svar att Högnivågruppen hade haft en tydlig önskan om att arbeta med en specifikt utvald grupp av sammanslutningar. Denna önskan om harmonisering/samordning och FDE:s önskan om att även medverka vid Högnivågruppens diskussioner visar tydligt på företagens vilja att vara delaktiga och kunna påverka beslutsfattandet. CEFS inflikande om att ta hänsyn till det totala kaloriintaget, och inte enbart mängden socker, visar på hur man försöker förringa riskerna med livsmedlet för att det inte ska påläggas en för stor skuld, vilket skulle kunna leda till signifikanta minskningar av socker i livsmedelsprodukter.

6. Diskussion

I Ainger och Kleins ”A Spoonful of Sugar” beskriver man att livsmedelsföretag och den industrin ”wears the health halo”.¹²² Med detta begrepp refererar man till hur företagen kopplar sina produkter till sportprogram och sportevent. Livsmedelsindustrin trycker på idén om att fysisk aktivitet förhindrar övervikt. Men vetenskapliga studier visar om och om igen att kosten är en viktigare faktor än träning när det handlar om viktnedgång. Att man legitimerar vissa näringsmässigt bristfälliga produkter med denna ”health halo” är både missledande och ovetenskapligt. Den här manipulativa marknadsföringen tar upp frågan om etik eftersom effekterna av det förhindrar åtgärder som skulle kunna gynna folkhälsan, till exempel skatt på

¹²¹ EUROPEAN PLATFORM FOR ACTION, 3

¹²² Ainger och Klein, Spoonful of sugar, 23

sockersötad dryck eller förbud mot marknadsföring av produkter med bristfälligt näringsvärde.¹²³

”The health halo” kan te sig som olika offentlig-privat samverkan, till exempel skolprogram med fokus på hälsosam kost eller fysisk aktivitet. Detta kan skapa en välvilja hos allmänheten och att folk associerar företagens produkter med en hälsosam livsstil samt skapar en uppfattning som associerar företagen med socialt ansvarstagande. Det här är en ekonomiskt gynnsam strategi för livsmedelsföretagen då det resulterar i att de ses i god dager samtidigt som det är billigare för dem än till exempel en skatt på socker. Inom den etiska dimensionen går det att kritisera denna ”health-halo”-strategi då den inte lägger fokus på allmänhetens bästa, utan det man spelar på är människors välvilja och man manipulerar folk genom falsk marknadsföring. Det är ekonomiska intressen som styr istället för att man fokuserar på vad som vore bäst för människors hälsa.¹²⁴

Ytterligare en företeelse som kan kopplas till den etiska dimensionen handlar om att EU-ordförandeskapet går ut och äter med representanter för livsmedelsindustrin. Dokument som ”Freedom of Information” har begärt av det nederländska hälsovårdsministeriet visar hur FoodDrinkEurope förbereder sig för varje nytt ordförandeskap i EU. Ett flertal lobbymöten, samt en middag, hölls mellan representanter för livsmedelsindustrin, nederländska tjänstemän vid hälsovårdsministeriet och den nederländska ständiga representationen i Bryssel innan Nederländernas ordförandeskap började. Dokumenten visar också att livsmedelsindustrin organiserar dessa middagar två gånger om året i det land som ska bli nästa ordförandeland.¹²⁵

På det här viset kan livsmedelsföretagen få reda på vilka frågor som kommer att tas upp och i och med det kan de förmedla sina åsikter och föra fram vilka tillvägagångssätt som vore önskvärt och uppnåeligt för dem själva. Därmed kan de påverka beslutsfattarna i ett tidigt stadium. Det kan diskuteras huruvida det är etiskt rätt att politiker som ska besluta om hälsofrågor äter middag med livsmedelsindustrin. Det är tydligt att beslutsfattarna påverkas av lobbying och dessa middagar är troligtvis en av anledningarna till varför the Roadmap, som har analyserats i den här uppsatsen, innehåller så pass svaga åtgärder. I slutändan får dessa aktörers möten och relationer med varandra verkliga effekter på människors liv. Det finns därför en poäng i att frågor berörande hälsa inte ska tillåtas att influeras av ekonomiska intressen.

¹²³ Ibid.

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ Ainger och Klein, Spoonful of sugar, 21

7. Slutsats

I inledningen av den här uppsatsen behandlades en rad strategier som lobbyister använder sig av för att avstyra effektiv reglering av socker. Uppsatsens fokus har främst legat på hur livsmedelsföretagen förhindrar reglering av socker genom strategin att kämpa för svaga och frivilliga planer och arrangemang. Uppsatsen har också tagit upp strategin som går ut på att lägga beslag på vetenskaplig expertis.

EU: ”Roadmap for Action on Food Product Improvement” och ”Annex II: Added sugars” visar tydligt hur livsmedelsföretagen lyckas med att få till planer och arrangemang som är frivilliga och svaga. Dokumenten från mötena med EU:s Plattform för kost, fysisk aktivitet och hälsa styrker även detta, samt visar på företagens ovilja att förbättra metodologin för att få till mer effektiva och handlingskraftiga åtgärder.

Sammanfattningsvis har bakgrundsteckningens efterforskningar, tillsammans med den utförda analysen, bidragit till att besvara uppsatsens frågeställning:

- Hur påverkar livsmedelsföretagen EU:s lagstiftning gällande reglering av socker genom lobbyverksamhet?

Livsmedelsföretagen påverkar EU:s lagstiftning gällande reglering av socker med hjälp av lobbyverksamhet, genom att vara närvarande när frågor tas upp för diskussion av institutionerna, genom att hänvisa till vetenskap (som inte alltid är objektiv) samt genom att kämpa för att få till frivilliga och svaga åtgärder för att få det att se ut som att man gör stora kraftanstängningar för att förbättra folkhälsan, trots att man har andra prioriterade intressen på agendan. En intressekonflikt som går att finna genom att läsa det implicita i livsmedelsföretagens uttalanden.

När man studerar lobbying i kontexten kring hälsa är intressekonflikter och den etiska dimensionen relevanta aspekter att ta hänsyn till. Vad aktörer såsom livsmedelsföretag, lobbygrupper och EU kommunicerar till varandra och kommer överens om får effekter på de beslut som tas, vilket följaktligen påverkar människors liv. EU har ett ansvar att ta hänsyn till vad som är bäst för sina medborgare. Det finns otvetydiga bevis för sockrets negativa inverkan på folkhälsan. När man låter ekonomiska intressen stå i vägen för åtgärder som skulle kunna få verkliga positiva effekter på EU-medborgarnas hälsa, blir denna etiska dimension en viktig aspekt av lobbying, då det i slutändan påverkar människors liv och livskvalité på lång sikt.

8. Vidare forskning

Då övervikt, fetma och NCD:s är en växande problematik i Europa är livsmedelsindustrins påverkan på EU:s hälsopolitik ett relevant område att studera. Det hade bland annat varit intressant att studera effekterna av en eventuell obligatorisk minskning av socker i produkter och/eller en skatt på socker och/eller sockersötad läsk. Det hade då varit intressant att studera hur livsmedelsföretagen hade reagerat, om lobbyverksamheten hade trappats upp och vilka eventuella effekter detta hade fått. Från den 1 oktober 2017 avskaffas EU:s produktionskvoter för socker. Det hade varit intressant att studera effekterna av detta; om priset på sockersötade produkter minskar, om försäljningen av sockersötade produkter ökar och vilka eventuella hälsoeffekter detta får i förlängningen.

Referenslista

Litteratur

Bache, Ian., Bulmer, Simon., Parker, Owen., och Stephen, George. Politics in the European Union. Fjärde upplagan. (Oxford: Oxford University Press, 2015)

Bergström, Göran och Boréus, Kristina. Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. Tredje upplagan. (Lund: Studentlitteratur AB, 2012)

Internetkällor

Ainger Katharine och Klein Kasia. A spoonful of sugar – How the food lobby fights sugar regulation in the EU. Corporate Europe Observatory (CEO), juli 2016

https://corporateeurope.org/sites/default/files/a_spoonful_of_sugar_final.pdf hämtad 6/4-17

Birt, Christopher. A CAP on Health? The impact of the EU Agricultural Policy on public health, Faculty of Public Health. London, 2007

http://www.fph.org.uk/uploads/r_CAP.pdf hämtad 14/4-17

CEEREAL (European Breakfast Cereal Association) <http://www.ceereal.eu/> hämtad 6/5-17

Caobisco (Chocolate, Biscuits & Confectionery of Europe). Facts about Sugars

<http://caobisco.eu/caobisco-chocolate-biscuits-confectionery-europe-page-70-Facts-about-Sugars.html#.WQ4ExfnyjIX> hämtad 6/5-17

Crysmann Theresa (CEO Media Officer). Food lobby rigs EU sugar laws while obesity and diabetes spiral out of control, 28/7-16

<https://corporateeurope.org/pressreleases/2016/07/food-lobby-rigs-eu-sugar-laws-while-obesity-and-diabetes-spiral-out-control> hämtad 6/4-17

EU Action Plan on Childhood Obesity 2014-2020, 24 februari 2014 (uppdaterad 12 mars och 28 juli 2014)

https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/childhoodobesity_actionplan_2014_2020_en.pdf hämtad 16/4-17

EU-kommissionen. Agriculture and rural development: Sugar

https://ec.europa.eu/agriculture/sugar_sv hämtad 13/4-17

EU-kommissionen. DG Health and Food Safety

http://ec.europa.eu/dgs/health_food-safety/about_us/who_we_are_en.htm hämtad 14/4-17

EU-kommissionen. DG Health and Food Safety: Public Health: EU platform for action on diet, physical activity and health

http://ec.europa.eu/health/nutrition_physical_activity/platform_en hämtad 15/4-17

EU-kommissionen. DG Health and Food Safety: Public Health: High Level Group on Nutrition and Physical activity

http://ec.europa.eu/health/nutrition_physical_activity/high_level_group_en hämtad 15/4-17

EU-kommissionen. DG Health and Food Safety: Public Health: Policy
http://ec.europa.eu/health/nutrition_physical_activity/policy/strategy_en hämtad 15/4-17

EU-kommissionen. General Food Law
http://ec.europa.eu/food/safety/general_food_law_en hämtad 11/4-17

EU-kommissionen. Press Release Database, Kommissionen antar en Vitbok om Livsmedelssäkerhet och lägger fram ett handlingsprogram för lagstiftning om livsmedel "Från Producent till Konsument", Bryssel, 12 januari 2000
http://europa.eu/rapid/press-release_IP-00-20_sv.htm hämtad 11/4-17

EU-kommissionen. The history of the common agricultural policy https://ec.europa.eu/agriculture/cap-overview/history_sv hämtad 12/4-17

EU Platform on diet, Physical Activity and Health Monitoring Framework, 2005
http://ec.europa.eu/health/archive/ph_determinants/life_style/nutrition/platform/docs/eu_platform_monitoring_framework_en.pdf hämtad 13/5-17

EU Platform on diet, Physical Activity and Health. DIET, PHYSICAL ACTIVITY AND HEALTH - A EUROPEAN PLATFORM FOR ACTION, 2 juni 2016
https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/ev_20160602_mi_en.pdf hämtad 16/5-17

EU Platform on diet, Physical Activity and Health. A EUROPEAN PLATFORM FOR ACTION ON DIET, PHYSICAL ACTIVITY AND HEALTH, 24/11-16
https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/ev_20161124_mi_en.pdf hämtad 18/5-17

European Food Safety Authority (EFSA). How we work
<http://www.efsa.europa.eu/en/about/howwework> hämtad 12/4-17

European Kidney Health Alliance (EKHA). EKHA's part in the Roadmap for Action on Food Product Improvement: Netherlands Presidency Conference, 22-23 February 2016, Amsterdam
http://era-edta.org/ekha/EKHA_report_from_the_Dutch_presidency_Conference_on_Food_Product_Improvement.pdf hämtad 10/5-17

Europeiska gemenskapernas kommission. Vitbok om: En EU-strategi för hälsofrågor som rör kost, övervikt och fetma, Bryssel, 30 maj 2007
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0279&from=SV> hämtad 15/4-17

Europeiska gemenskapernas officiella tidning. EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 178/2002, Bryssel, 28 januari 2002
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002R0178&from=EN> hämtad 12/4-17

Europeiska unionens officiella tidning. EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) nr 1308/2013, Bryssel, 17 december 2013
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1308&from=en> hämtad 13/4-17

Europeiska unionens officiella tidning. UPPLYSNINGAR FRÅN EUROPEISKA UNIONENS INSTITUTIONER, BYRÅER OCH ORGAN: RÅDET, Rådets slutsatser om bättre livsmedel (2016/C 269/04), 23 juli 2016

[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XG0723\(01\)&from=SV](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XG0723(01)&from=SV)
hämtad 18/4-17

EuroScientist. About EuroScientist

<http://www.euroscientist.com/about/> hämtad 10/5-17

EU-upplysningen. Om EU/Om EU:s lagar och beslut/Så beslutar EU

<http://www.eu-upplysningen.se/Om-EU/Om-EUs-lagar-och-beslutsfattande/Sa-beslutar-EU/> hämtad 22/5-17

FoodDrinkEurope. FoodDrinkEurope supports Netherlands Presidency Roadmap on Food Product Improvement, Press release: 22/2-16

http://www.fooddrinkeurope.eu/uploads/press-releases_documents/NL_Reformulation_22_02_16.pdf
hämtad 10/5-17

FoodDrinkEurope. Members

<http://www.fooddrinkeurope.eu/about-us/members/#tab2> hämtad 7/5-17

Frood Arran (EuroScientist). Sweet tooth: countering one of our most lethal addictions, 9/3-16

<http://www.euroscientist.com/sweet-tooth-countering-one-lethal-addictions/> hämtad 10/5-17

Gudiol, Jacob. En meta-analys på socker och viktkontroll, 26/1-13

<http://traningslara.se/en-meta-analys-pa-socker-och-viktkontroll/> hämtad 14/5-17

Gudiol, Jacob. Vetenskapens värld och sötningsmedel, 14/5-17 <http://traningslara.se/vetenskapens-varld-och-sotningsmedel/> hämtad 14/5-17

Högnivågruppen för kost och fysisk aktivitet. ANNEX II: ADDED SUGARS, 2015

http://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/added_sugars_en.pdf
hämtad 14/5-17

Högnivågruppen för kost och fysisk aktivitet. Overview of Member States' national initiatives on selected nutrients, 2015

http://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/overview_nationalinitiatives_selectednutrients_en.pdf hämtad 17/4-17

Högnivågruppen för kost och fysisk aktivitet. Second meeting of the High Level Group, EU FRAMEWORK FOR NATIONAL INITIATIVES ON SELECTED NUTRIENTS, 2011

https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/nutrition_physical_activity/docs/euframework_national_nutrients_en.pdf hämtad 18/4-17

Nadler, Judy och Schulman, Miriam (Markkula Center for Applied Ethics, Santa Clara University): Lobbying Ethics, senast ändrad: 23/10-15

<https://www.scu.edu/ethics/focus-areas/government-ethics/resources/what-is-government-ethics/lobbying-ethics/> hämtad: 31/5-17

Nationalencyklopedin: Etik

<http://www.ne.se/ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/etik> hämtad 31/5

NHS Choices. Sweet breakfast cereals 'too sugary for kids', 16/2-12,
<http://www.nhs.uk/news/2012/02February/Pages/breakfast-cereals-still-too-high-in-sugar.aspx> hämtad 7/5-17

Nyby Josefine (Universitetslärare i socialpolitik, Åbo Akademi). Innehållsanalys och diskursanalys: Fördjupad forskningsmetodik, allmän del (Vasa, Finland, 13 februari 2017)
<http://www.vasa.abo.fi/users/minygard/Undervisning-filer/3.%20Inneh%C3%A5llsanalys%20och%20diskursanalys.pdf> hämtad 23/4-17

Roadmap for Action on Food Product Improvement
<file:///C:/Users/nosnas-elev/Downloads/roadmap.pdf> hämtad 11/5-17

Tjänstemännens centralorganisation (TCO). Sociala dialogen
<https://www.tco.se/var-politik/EU/europeiskt-fackligt-samarbete/Sociala-dialogen/> hämtad 18/5-17

Union of European Soft Drinks Associations. Our Members
<http://www.unesda.eu/about/our-members/> hämtad 8/5-17

WHO Europe. Obesity
<http://www.euro.who.int/en/health-topics/noncommunicable-diseases/obesity/obesity> hämtad 8/4-17

WHO Europe. Obesity: Data and statistics
<http://www.euro.who.int/en/health-topics/noncommunicable-diseases/obesity/data-and-statistics>
hämtad 8/4-17

WHO. Obesity and overweight
<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs311/en/> hämtad 8/4-17

WHO Regional Office for Europe. European Food and Nutrition Action Plan 2015-2020, (Copenhagen, Denmark, 15-18 september 2014)
http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0008/253727/64wd14e_FoodNutAP_140426.pdf
hämtad 8/4-17

World Health Organization. Fiscal Policies for Diet and Prevention of Noncommunicable Diseases (Technical Meeting Report, 5-6 May 2015, Geneva, Switzerland)
<http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/250131/1/9789241511247-eng.pdf?ua=1> hämtad 6/4-17

Wikipedia. ICF International.
https://en.wikipedia.org/wiki/ICF_International hämtad 16/5-17

Öhman, Daniel. Sveriges Radio. Sockerindustrin kan ha påverkat EU:s rekommendationer, 1/2-16
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6357719> hämtad 15/5-17